

Ds 2007:15

En lag om ekodesign

REGERINGSKANSLIET
Näringsdepartementet

SOU och Ds kan köpas från Fritzes kundtjänst. För remissutsändningar av SOU och Ds svarar Fritzes Offentliga Publikationer på uppdrag av Regeringskansliets förvaltningsavdelning.

Beställningsadress:
Fritzes kundtjänst
106 47 Stockholm
Orderfax: 08-690 91 91
Ordertel: 08-690 91 90
E-post: order.fritzes@nj.se
Internet: www.fritzes.se

Svara på remiss. Hur och varför. Statsrådsberedningen, 2003.
– En liten broschyr som underlättar arbetet för den som skall svara på remiss.

Broschyren är gratis och kan laddas ner eller beställas på
<http://www.regeringen.se/>

Tryckt av Edita Sverige AB
Stockholm 2007

ISBN 978-91-38-22745-9
ISSN 0284-6012

Innehåll

Förord	7
1 Lagförslag	9
1.1 Inledning.....	9
1.2 Förslaget till lag om ekodesign	9
1.3 Förslaget till lag om upphävande av lagen (1997:867) om energieffektivitetskrav för elektriska kylskåp och frysar.....	13
1.4 Förslaget till lag om upphävande av lagen (2001:1253) om energieffektivitetskrav för förkopplingsdon till lysrör.....	13
2 Bakgrund	15
2.1 Den inre marknaden	15
2.1.1 Fri rörlighet för varor.....	16
2.1.2 Europeisk produktkontroll.....	17
2.1.3 Europeiska standarder	18
2.1.4 Utsläppande på marknaden och ibruktagande.....	19
2.1.5 En översyn av nya metoden	20
2.2 Den integrerade produktpolitiken och hållbar konsumtion och produktion	20

2.3	Grönboken om effektivare energiutnyttjande	22
	<i>Bild 1: Prioriterade genomförandeåtgärder</i>	23
2.4	Produktkontrollen i Sverige	23
2.4.1	Svensk standardisering.....	24
2.5	Energianvändande produkter i ett svenskt miljöpolitisk perspektiv	25
2.6	Hållbar konsumtion och produktion.....	28
2.7	Energianvändande produkter i ett svenskt energipolitiskt perspektiv	29
2.8	Ekodesign	32
2.9	Arbete på myndighetsnivå.....	32
2.9.1	Statens energimyndighet	32
2.9.2	Konsumentverket	35
2.9.3	Naturvårdsverket	37
2.9.4	Verket för näringslivsutveckling och Sveriges miljöteknikråd.....	39
2.9.5	Styrelsen för ackreditering och teknisk kontroll.....	41
2.10	Gällande rätt	41
2.10.1	Marknadsföringslagen	41
2.10.2	Miljöbalken.....	43
2.10.3	Lagen om märkning av hushållsapparater	46
2.10.4	Lagen om tekniska egenskapskrav på byggnadsverk, m.m.	47
2.10.5	Lagen om energieffektivitetskrav för elektriska kylskåp och frysar	49
2.10.6	Lagen om energieffektivitetskrav för förkopplingsdon till lysrör	51
2.10.7	Lagen om CE-märkning	53
2.10.8	Förordningen om marknadskontroll av varor	54
2.10.9	Förordningen om europeisk miljömärkning.....	55

2.11	EG:s direktiv om krav på ekodesign för energianvändande produkter.....	56
3	En lag om ekodesign	67
4	Lagens tillämpningsområde.....	73
5	Krav för att en energianvändande produkt skall få släppas ut på marknaden eller tas i bruk	77
6	Konsumentinformation	81
7	Tillsyn.....	85
8	Överklagande.....	89
9	Ikraftträdande och övergångsbestämmelser.....	91
10	Myndigheternas samarbete.....	93
11	Konsekvensanalys	95
11.1	Samhällsekonomiska konsekvenser	95
11.2	Konsekvenser för myndigheterna.....	95
11.2.1	Genomförandeåtgärder och föreskrifter.....	96
11.2.2	Löpande ärendehantering.....	97
11.2.3	Resursbehov.....	98
11.3	Konsekvenser för företagen	99
11.4	Övriga konsekvenser	102
12	Författningskommentar.....	103

Förord

Direktivet 2005/32/EG om upprättande av en ram för att fastställa krav på ekodesign för energianvändande produkter och om ändring av rådets direktiv 92/42/EEG och Europaparlamentets och rådets direktiv 96/57/EG och 2000/55/EG antogs den 6 juli 2005.

En interdepartemental arbetsgrupp har sedan våren 2006 arbetat med att ta fram ett förslag till hur direktivet skall genomföras i svensk rätt. I arbetsgruppen har deltagit representanter från Miljödepartementet, Jämställdhets- och integrationsdepartementet, Utrikesdepartementet Näringsdepartementet, Naturvårdsverket, Energimyndigheten och Konsumentverket. Under arbetets gång har även andra myndigheter med anknytning till ämnet kontaktats och bidragit med underlag till skrivelsen. Vidare har bl.a. en konsultstudie genomförts på uppdrag av Näringsdepartementet för att få en genomlysning och bedömning av en lämplig organisationsform för myndigheternas omhändertagande av direktivet och kommande genomförandeåtgärder.

I föreliggande departementspromemoria lämnas förslag till hur ekodesigndirektivet skall genomföras i Sverige. Genom de lagförslag som föreslås införs det ramverk som krävs för att omhänderta kommande genomförandeåtgärder med stöd av ekodesigndirektivet.

Stockholm den 10 maj 2007

1 Lagförslag

1.1 Inledning

Nedan följer ett förslag till lag om ekodesign, liksom de lagändringar som behövs för att genomföra direktivet (2005/32/EG) om upprättande av en ram för att fastställa krav på ekodesign för energianvändande produkter (ekodesigndirektivet).

1.2 Förslaget till lag om ekodesign

Lagens syfte

1 § Lagens syfte är att främja en effektiv energianvändning och en låg miljöpåverkan av energianvändande produkter.

Lagens tillämpningsområde

2 § Lagen skall tillämpas på

1. energianvändande produkter som
 - a) är beroende av tillförd energi för att fungera på de sätt som de är avsedda för, eller
 - b) används för framställning, överföring eller mätning av energi, och

2. energianvändande delar som är avsedda att ingå i sådana energianvändande produkter som avses i 1 och som, i fråga om energianvändning och miljöpåverkan, kan bedömas enskilt i förhållande till de energianvändande produkterna.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela närmare föreskrifter om vilka typer av energianvändande produkter och delar som skall omfattas av lagens bestämmelser.

3 § Lagen skall inte tillämpas på följande energianvändande produkter eller delar.

1. Transportmedel för personer eller varor eller energianvändande delar av sådana transportmedel, om delarna typiskt sett bara är avsedda att ingå i transportmedlen.

2. Energianvändande produkter eller delar som är avsedda att stadigvarande ingå i byggnadsverk och som omfattas av bestämmelserna i lagen (1994:847) om tekniska egenskapskrav på byggnadsverk, m.m. och de föreskrifter som meddelats med stöd av den lagen.

Utformning

4 § En energianvändande produkt eller del skall vara så utformad att dess energianvändning är effektiv och dess miljöpåverkan är låg.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela närmare föreskrifter om sådan energianvändning och miljöpåverkan.

Tillverkares och importörens ansvar

5 § En energianvändande produkt eller del får släppas ut på marknaden eller tas i bruk endast om den uppfyller de krav som ställs i 4 § eller i föreskrifter som meddelats med stöd av denna lag och

1. det gjorts en bedömning av om produkten eller delen överensstämmer med de krav som ställs i 4 § eller i föreskrifter som meddelats med stöd av denna lag (*bedömning av överensstämmelse*),

2. det utfärdats en försäkran om att produkten eller delen överensstämmer med sådana krav (*försäkran om överensstämmelse*), och

3. produkten eller delen är CE-märkt.

Den som tillverkar eller importerar en energianvändande produkt eller del skall svara för att den uppfyller kraven enligt första stycket.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela närmare föreskrifter om bedömningen av överensstämmelse och de upplysningar som skall lämnas i en försäkran om överensstämmelse.

6 § En energianvändande produkt eller del får CE-märkas endast om de uppfyller de krav som ställs i 4 § eller i föreskrifter som meddelats med stöd av denna lag. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela närmare föreskrifter om CE- märkning av energianvändande produkter och delar.

För CE-märkning gäller vidare bestämmelserna i lagen (1992:1534) om CE-märkning.

Informationsskyldighet

7 § En tillverkare eller importör av en energianvändande produkt eller del skall, på det sätt som denne anser lämpligt, se till att konsumenter får den information som är nödvändig för att kunna använda produkten eller delen energieffektivt och med låg miljöpåverkan.

Regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer får meddela närmare föreskrifter om sådan information.

Tillsyn

8 § Den eller de myndigheter som regeringen bestämmer (*tillsynsmyndigheten*) skall se till att denna lag och de föreskrifter som har meddelats med stöd av lagen följs.

9 § En tillsynsmyndighet får meddela de förelägganden och förbud som behövs för att lagen och de föreskrifter som har meddelats med stöd av lagen skall följas. Ett föreläggande eller förbud får förenas med vite.

10 § En tillsynsmyndighet har rätt att på begäran få de upplysningar, handlingar, varuprover eller liknande som behövs för tillsynen.

En försäkran om överensstämmelse och den dokumentation som legat till grund för bedömningen av överensstämmelse skall finnas tillgänglig hos tillverkaren eller importören under tio år från det att tillverkningen eller importen av en energianvändande produkt eller del har upphört.

11 § För att fullgöra sina uppgifter enligt denna lag har tillsynsmyndigheten rätt att på begäran få tillträde till områden, lokaler och andra utrymmen, dock inte bostäder. Om tillsynsmyndigheten inte ges tillträde när myndigheten har rätt till det får kronofogdemyndigheten, efter tillsynsmyndighetens ansökan, besluta om särskild handräckning. Bestämmelser om sådan handräckning finns i lagen (1990:746) om betalningsföreläggande och handräckning.

12 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om en skyldighet för tillverkare och importörer av energianvändande produkter och delar att ersätta tillsynsmyndighetens kostnader för provtagning och undersökning av prov.

Överklagande

13 § Tillsynsmyndighetens beslut enligt denna lag eller enligt de föreskrifter som har meddelats med stöd av lagen får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol. Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

Ikraftträdande

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2008.

1.3 Förslaget till lag om upphävande av lagen (1997:867) om energieffektivitetskrav för elektriska kylskåp och frysar

Härigenom föreskrivs att lagen (1997:867) om energieffektivitetskrav för elektriska kylskåp och frysar skall upphöra att gälla vid utgången av år 2007.

1.4 Förslaget till lag om upphävande av lagen (2001:1253) om energieffektivitetskrav för förkopplingsdon till lysrör

Härigenom föreskrivs att lagen (2001:1253) om energieffektivitetskrav för förkopplingsdon till lysrör skall upphöra att gälla vid utgången av år 2007.

2 Bakgrund

2.1 Den inre marknaden

Sveriges frihandelsavtal med EEC 1972 innebar tullfrihet för industrivaror i handeln mellan Sverige och det som i dag är EU. Avtalet gav Sverige tillgång till i stort sett alla de förmåner som medlemsstaterna vid den tiden givit varandra på industri-varuområdet. EG:s inre marknadsprogram, som lanserades vid mitten av åttiotalet, innebar att gränskontrollerna mellan medlemsstaterna skulle avskaffas vid utgången av 1992. Detta förutsatte att kraven på varor i allt väsentligt måste vara harmoniserade, dvs. att kraven bygger på gemensamma regler för alla medlemsstater. Från svensk sida övervägdes olika möjligheter att bli delaktig i den inre marknaden. Lösningen blev det s.k. EES-avtalet, som bl.a. innebar att EFTA-länderna antog EG:s inre-marknadslagstiftning, och följdes av medlemskapet år 1995. Ekodesigndirektivet har sin rättsliga grund i bl.a. artikel 95 EG som rör den inre marknaden och som syftar till att säkra marknadens funktion genom bl.a. enhetliga krav på produkter.

Den inre marknaden växer genom att nya medlemsstater knyts till EU och kan även sägas göra det genom globaliseringen, som har lett till att våra gemensamma regler i EU ”exporteras” till omvärlden genom att utgöra en del av handeln mellan EU och övriga världen.

Små nationer är beroende av en fungerande handel med utlandet, eftersom exporten är viktig för ökad sysselsättning och till-

växt. Statistik för de femton länder som ingick i unionen före utvidgningen visar att på tio år har sysselsättningen ökat med totalt 2,5 miljoner arbeten och tillväxten med 21,8 procent¹. Handeln i Sverige har de senaste fem åren ökat med 40 procent och i dag går ca 60 procent av Sveriges export till andra länder i Europa. Frånvaron av tullar mellan medlemsstaterna, som leder till sänkta kostnader och kortade leveranstider, har varit viktig för denna utveckling.

2.1.1 Fri rörlighet för varor

En av grundstenarna i den inre marknaden är den fria rörligheten för varor. Utvecklingen av ett regelverk för varor har pågått länge inom EU, men nådde en brytpunkt i mitten av 1980-talet. Då presenterades den s.k. nya metoden för harmonisering av tekniska krav på varor. Man övergav detaljreglering och inledde ett arbete med öppnare reglering, där tillämpningen av standarder spelar en viktig roll.

Direktiv som grundar sig på den nya metoden är utformade för att säkerställa fri rörlighet för produkter som uppfyller den skyddsnivå som föreskrivs i tillämpliga direktiv. Medlemsstaterna får inte förbjuda, begränsa eller hindra att sådana produkter släpps ut på marknaden eller tas i bruk. Principen om fri rörlighet för varor grundar sig på artikel 28 i EG-fördraget. Enligt artikel 30 i EG-fördraget och enligt EG-domstolens praxis om tvingande hänsyn till allmänintresset får dock medlemsstaterna behålla eller anta nationella bestämmelser gällande användningen, installationen eller ibruktagandet av produkter för att skydda arbetstagare, andra användare eller miljön. Sådana nationella bestämmelser får varken kräva ändringar av en produkt som tillverkats enligt bestämmelserna i tillämpliga direktiv eller påverka villkoren för att släppa ut den på den inre marknaden. De måste dessutom vara nödvändiga och proportionella.

¹ The Internal Market – Ten Years without frontiers SEK (2002) 1417, 7/1-2003

I den mån hinder mot den fria rörligheten ändå uppkommer, finns ett nätverk av myndigheter som har sina regeringars uppdrag att inom 10 veckor lösa sådana problem, SOLVIT. I varje land inom EU och EES finns ett SOLVIT-center. I Sverige har Kommerskollegium denna roll och tar bl.a. emot anmälningar om uppkomna problem.

2.1.2 Europeisk produktkontroll

Ett antal sektorer har harmoniserats med hjälp av den nya metoden. Nya metoden för teknisk harmonisering bygger på rådets resolution av den 7 maj 1985 om en ny metod för teknisk harmonisering och standarder och för hänvisningar till harmoniserade europeiska standarder. Den innebär en övergripande reglering, där grundläggande säkerhetskrav för produkter bestäms, men låter de närmare tekniska kraven specificeras i harmoniserade standarder.

Produkter måste uppfylla kraven i tillämpliga nya metodendirektiv och annan gemenskapslagstiftning när de släpps ut på marknaden eller tas i bruk. Tillverkaren av en produkt skall svara för att produkten gör det. Om tillverkaren inte är etablerad inom gemenskapen och inte har någon representant där faller ansvaret i stället på importören. När en tillverkare väljer att använda sig av en harmoniserad och relevant standard, förutsätts produkten uppfylla det aktuella direktivets krav.

I varje direktiv enligt den nya metoden anges hur kontrollen för bedömning av överensstämmelse med gällande krav skall gå till för de aktuella produkterna. I ekodesigndirektivet, liksom i övriga nya metoddirektiv, hänvisas till rådets beslut 93/465/EEG av den 22 juli 1993 om moduler för olika stadier i förfaranden vid bedömning av överensstämmelse, det s.k. modulbeslutet. I detta specificeras och definieras på vilka sätt och med hur stor inblandning ett s.k. anmält organ, dvs. ett tekniskt kontrollorgan, skall delta i bedömningen av produktens överensstämmelse med de ställda kraven. Om det i ett direktiv föreskrivs att teknisk kontroll skall utföras av ett

tredjepartsorgan innan produkten släpps ut på marknaden, skall kontrollen utföras av ett anmält organ som bedömts kompetent för uppgiften. Modulerna spänner från tillverkarens egen försäkran om överensstämmelse (modul A), till kontroll av varje enskilt exemplar som tillverkas, då det anmälda organet provar produkten och utfärdar ett certifikat som bevis på produktens överensstämmelse med ställda krav (modul G).

Modulbeslutet innehåller också regler för anbringande och användning av den EG-märkning om överensstämmelse, s.k. CE-märkning, som är avsedd att användas i tekniska harmoniseringsdirektiv.

Medlemsstaternas skyldighet att säkerställa att en produkt uppfyller de krav som gäller i tillämpliga direktiv fullgörs bl.a. genom den s.k. marknadskontrollen, som innebär en kontroll av att produkter uppfyller sådana krav när de släppts ut på den inre marknaden.

2.1.3 Europeiska standarder

Europeiska standarder utarbetas av de europeiska standardiseringsorganen. I dessa är de nationella standardiseringsorganen medlemmar och beslut om standarder fattas genom omröstning. De nationella organen skall iaktta de grundläggande principerna för standardisering, dvs. öppna processer med en möjlighet för alla intressenter att medverka, såsom företag, myndigheter och organisationer samt remissbehandling före omröstning m.m.

Europeiska kommissionen kan enligt direktivet 98/34/EG om ett informationsförfarande beträffande tekniska standarder och föreskrifter, efter hörande av medlemsstaterna, ge de europeiska standardiseringsorganen i uppdrag (mandat) att utarbeta en europeisk standard på ett visst område. När standarden föreligger kan kommissionen publicera en hänvisning till denna i Europeiska unionens officiella tidning (EUT). Genom denna publicering får standarden en rättslig verkan, den blir "harmoniserad". Tillämpningen av standarden förblir frivillig, men en produkt som uppfyller kraven i en sådan standard förut-

sätts uppfylla tvingande krav i de direktiv och genomförandeåtgärder som hänvisar till densamma. Medlemsstaterna kan, genom s.k. formell invändning, anföra att en befintlig eller blivande ”harmoniserad” standard inte kan ge en sådan presumption. Sådana ifrågasättanden behandlas i den s.k. ständiga kommittén, som inrättats enligt det nämnda direktivet och som skall avge ett yttrande, varefter kommissionen kan besluta om det skall finnas en hänvisning till standarden i EUT. Förfarandet innebär inte att standarden undanröjs, men däremot att hänvisningen i EUT kan komma att upphöra.

Tillbakadragande eller ändring av en hänvisning i EUT åtföljs normalt av ett nytt mandat till de europeiska standardiseringsorganen att utarbeta en ny standard.

2.1.4 Utsläppande på marknaden och ibrukttagande

De flesta EG-direktiv som helt eller delvis följer nya metoden har en definition av begreppet ”utsläppande på marknaden”, dvs. den inre marknaden, medan endast vissa har en definition av begreppet att ”ta i bruk”. Ekodesigndirektivet innehåller definitioner av båda dessa begrepp.

Begreppen utsläppande på marknaden och ibrukttagande beskrivs t.ex. i Europeiska kommissionens *Riktlinjer för genomförande av direktiv som grundar sig på den nya metoden och helhetsmetoden* (Blå guiden).

En produkt släpps ut på den inre marknaden när den för första gången görs tillgänglig, vilket anses ske när produkten förs vidare från tillverkningsledet i avsikt att distribueras eller användas på marknaden. En produkt anses inte uppfylla de kraven när den t.ex. förs vidare till en annan tillverkare för ytterligare insatser, såsom montering, förpackning, bearbetning eller märkning, tillverkats för att exporteras till ett tredje land eller ställs ut i samband med handelsmässor, utställningar eller demonstrationsprojekt.

Produkter anses ha tagits i bruk då de för första gången används av en slutanvändare i gemenskapen. Om en produkt tas i

bruk på en arbetsplats, skall arbetsgivaren betraktas som slutanvändare.

2.1.5 En översyn av nya metoden

En översyn av nya metoden pågår för närvarande och innefattar t.ex. definitioner av bl.a. utsläppande på marknaden och ibruktagande, vilket kan medföra att direktiv enligt den nya metoden och Blå guiden kommer att revideras. Europeiska kommissionen har presenterat ett förslag till översyn av nya metoden. Förslaget innefattar ett utkast till förordning som rör marknadstillträde och ackreditering samt ett utkast till beslut som bl.a. rör gemensamma definitioner.

2.2 Den integrerade produktpolitiken och hållbar konsumtion och produktion

Principen om en hållbar utveckling har vunnit allt större genomslag i det nationella och internationella miljöarbetet sedan begreppet introducerades av Brundtlandkommissionen 1987. Vid FN-konferensen om miljö och utveckling i Rio de Janeiro 1992 vann begreppet allmänt erkännande som en central utgångspunkt för den framtida samhällsutvecklingen. I och med Amsterdamfördraget år 1997 är principen ett av målen för EU.

Europeiska kommissionen arbetar för närvarande med ett antal produktrelaterade strategier. Dessa är bl.a. Integrerad Produktpolitik (IPP), de tematiska strategierna om avfall, naturresurser och urban utveckling inom det sjätte miljöhandlingsprogrammet samt arbetet med hållbar konsumtion och produktion. Det nu aktuella ekodesigndirektivet har utvecklats som en konkretisering av IPP.

Kommissionen har presenterat två meddelanden om IPP. I den senare, som presenterades i juni 2003, föreslogs olika pilotprojekt och studier för att konkretisera IPP-arbetet. Två pilotprojekt med syftet att se hur IPP kan fungera i praktiken är

under genomförande. Dessutom har studier genomförts för att identifiera de mest prioriterade produktgrupperna samt för att utveckla s.k. IPP-indikatorer, för att kunna följa upp och utvärdera arbetet. Vidare har det funnits två arbetsgrupper knutna till den formella IPP-gruppen, som behandlar behovet av produktinformation och rapportering. Kommissionen har även genomfört en studie om "Life Cycle Awareness", som bl.a. syftar till att se hur livscykelperspektivet används av olika aktörer.

Inom arbetet för att förändra ohållbara konsumtions- och produktionsmönster verkar kommissionen aktivt med att bidra till det internationella arbetet och Storbritannien är s.k. lead country, med assistans från Sverige. I enlighet med åtagandena från världstoppmötet om hållbar utveckling i Johannesburg 2002, har kommissionen beslutat att utveckla ett program för hållbar konsumtion och produktion för Europa. Detta program har aviserats till år 2007.

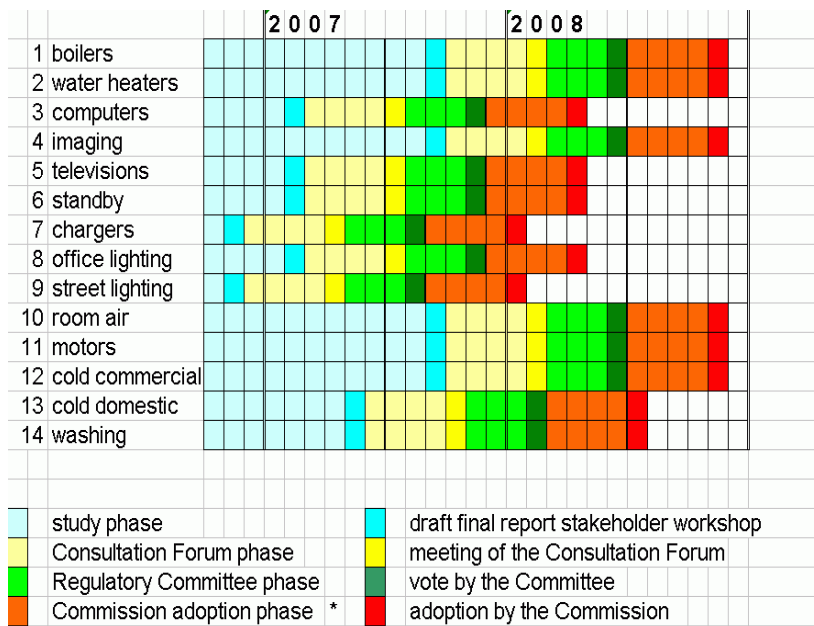
En strävan efter miljöanpassade produkter och tjänster som är producerande under socialt acceptabla villkor är viktiga steg mot en hållbar konsumtion och produktion. Effektivisering, innovationer, utveckling av olika verktyg och tekniker möjliggör en utveckling av produkter och system som kan bidra till en hållbar konsumtion och produktion och ger såväl ekonomiska som sociala och miljömässiga vinster. Det är viktigt att stödja dessa processer, både politiskt och finansiellt. Målsättningen är att nya produkter, ny teknik och nya system skall utvecklas samtidigt som konsumtionsmönster förändras. En förändrad produktion kräver bl.a. att företag satsar på forskning och utveckling, för att få fram produkter och tjänster som uppfyller nya krav och att marknaden värdesätter det mervärde som tillförts sådana produkter och tjänster. I de fall marknaden inte spontant värdesätter det tillförda mervärdet i sådan grad att konsumtionen blir hållbar, kan särskilda insatser krävas för att påverka marknaden i en sådan riktning. Det krävs även ytterligare information, utbildning, koordinerad samhällsplanering och en effektiv infrastruktur.

2.3 Grönboken om effektivare energiutnyttjande

I Europeiska kommissionens grönbok om effektivare energiutnyttjande (KOM 2005 (265) slutlig), som presenterades i juni 2005, omnämns bl.a. ekodesigndirektivet som en viktig åtgärd för att främja ökad energieffektivitet. När energianvändningen har betydande inverkan på miljön, bör man kunna fastställa energieffektivitetskrav för en mängd olika apparater och användningsområden. Kommissionen presenterade i oktober 2006 en handlingsplan för ökad energieffektivitet inom EU utifrån den råds- och remissbehandling som skett av grönboken om energieffektivisering. Handlingsplanen innehåller omkring sjuttiofem olika åtgärder för effektivare energianvändning avseende åren 2007-2012. Miniminormer och krav på energieffektivitetsmärkning av produkter pekas ut som ett av tio prioriterade åtgärdsområden.

Vid energirådsmötet den 23 november 2006 antogs råds slutsatser, där man välkomnar och stödjer den övergripande inriktningen på kommissionens handlingsplan. Behovet av dynamiska krav och regelbunden översyn av kraven på produkters energieffektivitet lyfts fram som en av fem huvudprioriteringar.

I handlingsplanen för energieffektivisering redovisas följande tidsplan för genomförandeåtgärder enligt ekodesigndirektivet.

* includes WTO notification, translations and reinforced scrutiny by European Parliament

Bild 1: Prioriterade genomförandeåtgärder²

2.4 Produktkontrollen i Sverige

Riksdagen fattade 1992 ett principbeslut (prop. 1991/92:170, bet. 1992/93:EU1, rskr. 1992/93:18) om att det dåvarande riksprövsplatssystemet skulle upphöra och att svenska tekniska

² Handlingsplan för energieffektivitet: att förverkliga möjligheterna, COM (2006) 545, kapitel 5.

kontrollordningar skulle bygga på EG-rättsliga principer. Genom ett omfattande arbete av svenska berörda myndigheter har därefter en sådan förändring genomförts både med avseende på teknisk kontroll av nya produkter och återkommande kontroll av produkter som är i användning. I Sverige har EU:s modell med öppna system för provning och kontroll införts på såväl det harmoniserade som icke-harmoniserade området.

När EG-direktiv enligt den nya metoden har genomförts i svensk lagstiftning så har detta således skett i öppna system. Det innebär att fristående och oberoende provningsföretag kompetensbedöms, för att därefter anmälas till Europeiska kommissionen som svenska anmälda organ. I Sverige är det Styrelsen för ackreditering och teknisk kontroll (SWEDAC) som ansvarar för sådan kompetensbedömning. De anmälda organen utför därefter, i konkurrens och på en öppen marknad, sådan provning, certifiering och kontroll som föreskrivs i respektive sektorslagstiftning. Hittills har ca 25 direktiv enligt den nya metoden antagits och genomförts i svensk lagstiftning.

Regeringen beslutade den 15 december 2005 att en särskild utredare skulle utreda det svenska öppna systemet för provning och teknisk kontroll för varor och tjänster m.m. (dir. 2005:138). Betänkandet *Öppna system för provning och kontroll* (SOU 2006:113) presenterades i december 2006. Utredaren konstaterade att det öppna systemet i stort sett fungerar bra. Vidare framfördes att den huvudregel om öppna system som slogs fast av riksdagen inför EES-avtalet bör befästas och förtydligas samt att utgångspunkten bör vara att öppna system som huvudregel bör användas som metod för att organisera kontrollen i all tillsyn som inkluderar kontroller mot en definierad kravmassa. Betänkandet är för närvarande föremål för remissbehandling.

2.4.1 Svensk standardisering

Arbetet med att ta fram standarder på olika områden är privat organiserat i Sverige. Det finns inte några föreskrifter som reglerar själva standardiseringsarbetet. Sveriges Standardiserings-

råd (SSR) är svensk huvudman för den standardisering som utförs av erkända, svenska standardiseringsorgan. Medlemmar i SSR är staten, Landstingsförbundet, Svenska Kommunförbundet, Svenskt Näringsliv, Svensk Handel och Svenska Bankföreningen. SSR har bl.a. till uppgift att erkänna svenska standardiseringsorgan och att tillhandahålla ett register över fastställda och upphävda svenska standarder. Statliga myndigheter deltar också aktivt genom representation i internationella standardiseringsgrupper och vid utarbetandet av standarder.

Som svenska standardiseringsorgan har SSR erkänt Informationstekniska Standardiseringsorganen (ITS) som ansvarar för telekommunikationsområdet, Svenska Elektriska Kommissionen (SEK) som ansvarar för standardiseringen på elområdet och Swedish Standards Institute (SIS) som ansvarar för standarder inom bl.a. områdena bygg och anläggning, hälso- och sjukvård, konsumentprodukter, lednings- och managementsystem, materialteknik, mekateknik, miljö och säkerhet (välbekanta standarder är ISO 9000, som gäller kvalitet, och ISO 14000, som gäller miljö). I de nämnda standardiseringsorganen, som är ideella organisationer, får svenska myndigheter, företag och organisationer delta.

2.5 Energianvändande produkter i ett svenskt miljöpolitiskt perspektiv

En lång rad nya och viktiga instrument har under senare år utvecklats för att driva miljöarbetet. Ekonomiska styrmedel, miljömärkning, Agenda 21 och miljöledningssystem är några exempel. För att begreppet hållbar utveckling skall ta steget från allmän programförklaring till en princip som kan läggas till grund för konkreta krav på åtgärder krävs också styrning genom lagstiftning och lagtillämpning. Den tidigare miljölagstiftningen var inte tillräcklig för att komma till rätta med en del av de miljöproblem som pekas ut i visionen om en hållbar utveckling. Främst gällde detta rena hushållningsaspekter, såsom effektiv

användning av energi och andra naturresurser. En av huvudtankarna bakom miljöbalksreformen var att modernisera och uppdatera miljölagstiftningen. Sannolikt är det av större betydelse att arbetet med balken har drivit fram en breddning och skärpning av den centrala miljölagstiftningen.

Lagstiftningen har sedan länge utgjort det centrala verktyget för att omsätta miljöpolitiska principer till praktiska åtgärder. Genom miljölagarna och deras tillämpning har t.ex. försiktighetsprincipen (som exempelvis innebär att den som vill släppa ut ett ämne vars verkningar är ofullständigt kända måste kunna visa att utsläppen inte orsakar några olägenheter), den s.k. polluter pays principle, (förorenaren skall betala för de skador som utsläppen vållar) och substitutions- eller produktvalsprincipen (tillverkare, importörer och försäljare av exempelvis kemiska produkter skall, så långt det är möjligt, byta ut skadliga ämnen mot sådana som är mindre riskabla) fått en konkret innebörd.

Kemiska ämnen finns i alla varor och kan ingå i en komponent eller ge en produkt dess färg, form och funktion. Om det kemiska ämne som avgår från en vara har hälso- och miljöfarliga egenskaper kan det orsaka negativa effekter på människa eller miljö. För kemiska ämnen och produkter finns bestämmelser om att risk- och skyddsinformation skall lämnas till alla som använder produkten och lämnas i form av en förpackningsmärkning. Yrkesanvändare skall dessutom få ett säkerhetsdatablad med mer utförlig information. När kemiska ämnen däremot ingår i en vara, ett material eller i en komponent, finns inte motsvarande krav på information.

Bestämmelserna för varor är inte lika omfattande som de som gäller kemiska ämnen, men regler om allmän försiktighet omfattar även varor. De innebär att alla verksamhetsutövare skall vidta de nödvändiga försiktighetsmått som behövs för att förhindra skada på människors hälsa eller miljön. Vidare begränsas användningen av specifika kemiska ämnen i vissa varor. Sverige har i olika sammanhang drivit frågan och försökt lyfta fram varuperspektivet när det gäller risker med kemikalier.

I EU:s nya kemikalielagstiftning, REACH, finns även krav avseende kemiska ämnen i varor. Kraven är dock inte lika omfattande som för de rena kemiska ämnena. Sverige har arbetat aktivt för att kraven i förslaget skall omfatta även kemiska ämnen i varor.

Genom direktivet 2002/95/EG (RoHS) om elektriska och elektroniska produkter förbjuds användningen av kvicksilver, kadmium, bly, sexvärt krom och flamskyddsmedlen PBB och PBDE i nya elektriska och elektroniska produkter, som släpps ut på marknaden från och med 1 juli 2006.

Motiven till RoHS-direktivet är dels ämnenas hälso- och miljöfarliga egenskaper, dels den snabba tekniska utvecklingen av elektriska och elektroniska produkter. Produkterna byts ofta ut innan de är uttjänta och nya användningsområden tillkommer ständigt. Sammantaget används därför betydande mängder farliga ämnen i sådana produkter.

Europaparlamentets och rådets direktiv 2006/66/EG av den 6 september 2006 om batterier och ackumulatorer och förbrukade batterier och ackumulatorer har till huvudsyfte att minimera den negativa inverkan som batterier och ackumulatorer och förbrukade batterier och ackumulatorer har på miljön och därigenom bidra till att skydda, bevara och förbättra kvaliteten på miljön. Direktivet syftar också till att harmonisera kraven beträffande tungmetallhalten i samt märkningen av batterier och ackumulatorer

Förekomst av farliga tungmetaller och vissa andra kemiska ämnen i varor begränsas genom förordningen (1998:944) om förbud m.m. i vissa fall i samband med hantering, införsel och utförsel av kemiska produkter. Den innehåller även ett generellt förbud mot saluhållning eller överlåtelse av sjukvårds- och sanitetsartiklar, leksaker och barnartiklar, klädesplagg samt hushållsgods, om dessa innehåller eller har behandlats med kemiska produkter som kan befaras medföra skada på människor och miljö.

Den 1 januari 1994 infördes ett producentansvar som numera omfattar förpackningar, returpapper, kontorspapper, bilar, däck

samt elektriska och elektroniska produkter. Syftet med producentansvaret är att skapa ett incitament för att minska avfallsmängderna, rena produktionen och miljöanpassa produktutvecklingen. Producentansvaret är ett styrmedel för att uppnå miljömålen och få producenterna att ta fram produkter som är mer resurssnåla, lättare att återvinna och som inte innehåller miljöfarliga ämnen.

Direktiv 2002/96/EG av den 27 januari 2003 om avfall som utgörs av eller innehåller elektriska och elektroniska produkter (WEEE) ligger till grund för den svenska förordningen (2005:209) om producentansvar för elektriska och elektroniska produkter. I och med förordningen utökades ansvaret för producenterna. För att i möjligaste mån harmonisera införandet av WEEE-direktivet, deltar Naturvårdsverket i arbetsgrupper inom EU, samt i Nordiska Ministerrådet.

2.6 Hållbar konsumtion och produktion

En stor del av dagens miljöproblem beror på de sätt vi producerar och konsumerar produkter. Den negativa påverkan på miljö, hälsa och sociala förhållanden från konsumtionen och produktionen härrör framför allt från en ineffektiv användning av naturresurser, särskilt energi, samt spridningen av farliga ämnen och kemikalier via produkterna.

Sverige är därför aktivt i arbetet för att minska ohållbar konsumtion och produktion. Nationellt skall en rapport tas fram till juni 2007. En arbetsgrupp inom Regeringskansliet har tillsatts för denna uppgift. Uppdraget är att dels tydliggöra begreppet hållbar konsumtion och produktion, dels redogöra för pågående arbete med tydlig koppling till hållbar konsumtion och produktion (HKP) inom olika prioriterade sakområden. Arbetet skall fokusera på de tre sektorerna transporter, byggande/boende samt livsmedel, vilka är de tre sektorer som Europeiska kommissionen har identifierat som de mest prioriterade för HKP. Arbetsgruppen skall i sitt arbete beakta den ekonomiska, sociala och miljömässiga dimensionen. Promemorian skall

omfatta konsumtionen och produktionen hos såväl offentlig sektor, näringsliv som hushållens konsumtion.

Promemorian skall även användas som underlag för de initiativ som Sverige avser att ta inom EU och internationellt. På EU-nivå avser Sverige att bidra till EU:s mål för hållbar utveckling och till utvecklingen av en handlingsplan för hållbar konsumtion och produktion, som Europeiska kommissionen planerar till 2007. Internationellt avser Sverige även att bidra till den s.k. Marrakechprocessen, dvs. utvecklingen av ett 10-årigt ramverk av program för hållbar konsumtion och produktion som beslutades om i Johannesburg 2002. Dessutom står Sverige som värd för nästa internationella möte om hållbar konsumtion och produktion (Marrakech +4) den 26-29 juni 2007 i Stockholm.

2.7 Energianvändande produkter i ett svenskt energipolitiskt perspektiv

Ekodesigndirektivet skall övergripande ses som en del i en bredare strävan mot hållbar konsumtion och produktion i enlighet med de riktlinjer som har beskrivits i tidigare avsnitt. Samtidigt innebär inriktningen mot energianvändande produkter att det också är relevant att se direktivet och dess funktion i ett bredare energipolitiskt sammanhang.

Den svenska energipolitikens mål är att på kort och lång sikt trygga tillgången på el och annan energi på med omvärlden konkurrenskraftiga villkor.

Energipolitiken skall skapa villkoren för en effektiv och hållbar energianvändning och en kostnadseffektiv svensk energiförsörjning med låg negativ påverkan på hälsa, miljö och klimat samt underlätta omställningen till ett ekologiskt uthålligt samhälle. Härigenom främjas en god ekonomisk och social utveckling i hela Sverige (prop. 2001/02:143, bet. 2001/02:NU17, rskr. 2001/02:317). Regeringens målsättning är att möjliggöra att bryta sambandet mellan ekonomisk tillväxt och ökad användning av energi och råvaror, genom satsningar på exempelvis energi-effektivisering. Sådan effektivisering bör syfta till att minska

belastningen på klimatet och miljön. I den svenska statistiken brukar energianvändningen i samhället delas in i tre sektorer; industri, bostäder och service m.m. samt inrikes transporter. En rad styrmedel har tillkommit på såväl EU-nivå som nationellt för att främja en effektivare energianvändning i samtliga sektorer. Således finns EG-direktiven om energitjänster och en effektiv slutanvändning av energi, om byggnaders energiprestanda och om främjande av högeffektiv kraftvärme. En särskild utredare har för närvarande regeringens uppdrag att lämna förslag till hur EG-direktivet 2006/32/EG om effektiv slutanvändning av energi och om energitjänster (dir. 2006:89) skall genomföras. Uppdraget skall delredovisas senast den 31 oktober 2007 när det gäller att lämna förslag till en nationell handlingsplan för energieffektivisering och skall slutredovisas i övriga delar senast den 31 oktober 2008.

Även direktivet 2003/96/EG om en omstrukturering av gemenskapsramen för beskattning av energiprodukter och elektricitet, energiskattedirektivet, syftar till en effektiv användning av energi, liksom de energiskatter som tillämpas i Sverige, vilka skall styra i denna riktning. Vidare deltar ett drygt hundratal energiintensiva företag i program för energieffektivisering, som är frivilliga program med krav på ett systematiskt arbete med s.k. energiledningssystem och analyser av energianvändningen inom företaget, upprättande av åtgärdsförslag och krav på genomförande av åtgärder som effektiviserar elanvändningen. I utbyte får företagen en skatte-reduktion för den el som används i den industriella tillverkningsprocessen.

Slutligen genomförs i Sverige omfattande insatser för information, utbildning och rådgivning i syfte att stimulera en generellt effektivare energianvändning i samhället. Stöd ges även till teknikupphandling och marknadsintroduktion av energieffektiv teknik. Vissa riktade statliga investeringsstöd finns även för att t.ex. stimulera installation av energieffektiva fönster i småhus.

I och med riksdagens beslut om propositionen *Nationellt program för energieffektivisering och energismart byggande* (prop. 2005/06:145) infördes ett särskilt mål för energieffektivisering i bebyggelsen, vilket godkännts av riksdagen (bet. 2005/06:BoU8, rskr. 2005/06:365). Målet är att den totala energianvändningen per uppvärmd areaenhet i bostäder och lokaler skall minska. Minskningen bör vara 20 procent till 2020 och 50 procent till 2050, i förhållande till användningen 1995. Till år 2020 skall beroendet av fossila bränslen för energianvändning i bebyggelsen vara brutet, samtidigt som andelen förnybar energi skall öka. Den 1 oktober 2006 trädde lagen (2006:985) om energideklaration för byggnader i kraft. Lagen har till syfte att främja en effektiv energianvändning och en god inomhusmiljö i byggnader. Lagen uppställer krav om att stora delar av det svenska byggnadsbeståndet skall energideklareras. Deklarationerna kommer att ge konsumentinriktad information om olika byggnaders energimässiga egenskaper och vilka energieffektiviserande åtgärder som är lämpliga att genomföra i varje byggnad.

Ekodesigndirektivet tar sikte på att effektivisera energianvändningen hos produkter som, när de släppts på marknaden eller tagits i bruk, använder energi för att fungera på de sätt som de är avsedda för. Exempel på andra befintliga styrmedel, som har samma inriktning, är de åtgärder för provning, märkning m.m. av energikrävande utrustning som utfördes av Konsumentverket fram till och med år 2005, men som nu är Energimyndighetens ansvar. Energimyndigheten har även fr.o.m. den 1 januari 2006 övertagit en av de befintliga genomförandeåtgärder som inordnats under ekodesigndirektivet gällande tillsynen av energieffektivitetskraven för elektriska kylskåp och frysar.

Eftersom en inte obetydlig andel av den energianvändning som sker i bebyggelsen kommer från användningen av hushållsel, finns det en koppling mellan genomförandet av ekodesigndirektivet och det nationella målet för energieffektivisering i bebyggelsen, likväl som det självklart finns till det sektorsövergripande målsättningen att bryta sambandet mellan ekonomisk tillväxt och en ökad användning av energi och råvaror.

2.8 Ekodesign

Det finns flera olika definitioner av begreppet ekodesign. Under detta begrepp rymms olika former av design med den gemensamma nämnaren att produkterna skall ha en begränsad negativ påverkan på miljön. Bland de olika definitionerna kan nämnas den som Verket för Näringslivsutveckling (NUTEK) använt i olika sammanhang. Enligt den innebär ekodesign att miljöförbättra produkter och tjänster så att de från början konstrueras för minsta möjliga miljöpåverkan under hela sin livscykel. Andra begrepp som används är ”design for environment”, ”miljöanpassad produktutveckling” och ”hållbar design”. Enligt Stiftelsen Svensk Industridesign kan ekodesign definieras som en ”arbetsmetod för miljödriven produktutveckling med hjälp av design”. Den definition som nu är aktuell följer av ekodesigndirektivet och innebär en integrering av miljöaspekter i produktdesignen i syfte att förbättra den energianvändande produktens miljöprestanda under hela dess livscykel.

2.9 Arbete på myndighetsnivå

2.9.1 Statens energimyndighet

Energimyndigheten är sektorsmyndighet med ansvar för energifrågor. Bl.a. svarar myndigheten för ett energipolitiskt åtgärdsprogram, som omfattar insatser för effektivare energianvändning för sammantaget ca 1 000 miljoner kronor under perioden 2003-2007. Verksamheten kring provning, märkning och certifiering av energikrävande utrustning inom 2002 års energipolitiska program bedrivs från och med den 1 januari 2006 vid Energimyndigheten.

Energimyndigheten ansvarar sedan den 1 januari 2006 för tillsyn och har föreskriftsrätten i fråga om energimärkningen av hushållsapparater samt ljuskällor och luftkonditioneringssystem

(däribland vissa värmepumpar). Det innebär en tillsyn över den information om energi- och annan resursförbrukning samt om buller, som lämnas av näringsidkare i samband med marknadsföring av sådana produkter. Tillsynen utövas genom kontroll av den information som finns angående märkta produkter samt provning av produkten för att avgöra om märkningen är korrekt. Det finns också krav om vilken information som skall lämnas i produktbroschyrer och via Internet. Konsumentverkets tidigare arbete på området redovisas under det följande avsnittet.

Testverksamheten i Testlab omfattar bl. a. provning som ett led i tillsynen av produkter som har krav på märkning men även tester av produkter som inte har krav på märkning, såsom uppvärmningsutrustning och hemelektronik. Testlab är även aktivt inom det svenska och internationella standardiseringsarbetet för att revidera och utveckla provningsmetoder som påverkar produktutvecklingen.

Under 2006 startade Energimyndigheten ett nytt FoU-program inom området Energi, IT och Design. Bakgrunden till programmet är att konsumenterna ofta är omedvetna om sin energianvändning och dess omfattning. Utvecklingen av IT i kombination med produktdesign skulle sannolikt kunna påverka hushållens energianvändning, främst när det gäller hushållsel, uppvärmning, vatten och elvärme. Med hjälp av IT kan metoder utvecklas som kan göra hushållen och konsumenterna uppmärksamma på sin energianvändning, informera om hur hushållets energianvändning kan optimeras och ge dem möjligheter att styra och kontrollera sin energianvändning. IT ger stora möjligheter till ny informationsförmedling, som ökar konsumenternas medvetenhet om och förståelse för energifrågor, utan att inkräkta på deras bekvämlighet och tid. Det kan vara system som möjliggör för användare att lära sig av andra, eller system som utifrån användarbeteenden kan underlätta för konsumenten att göra rimliga val i fråga om energi.

Energy Star

Sedan år 2001 finns ett avtal mellan EU och USA om ett gemensamt program för energieffektivitetsmärkning av kontorsutrustning, det s.k. Energy Star-programmet. Bestämmelser om sådan märkning finns i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 2422/2001 om ett gemenskapsprogram för energieffektivitetsmärkning av kontorsutrustning. Ekodesign-direktivet utgör en komplettering till den förordningen.

Till följd av att det nuvarande avtalet löpte ut 2006 fick kommissionen våren 2006 i mandat av rådet att inleda förhandlingar för att ingå ett nytt femårigt avtal om Energy Star-programmet för perioden 2006-2011. Förhandlingarna avslutades sommaren 2006 och avtalet godkändes av rådet i slutet av 2006. Avtalet är ett ramavtal om ett fortsatt samarbete för att främja energieffektivisering av kontorsapparater som datorer, skärmar, kopiatorer, skrivare, skannrar och faxmaskiner. Avtalet innehåller också nya och mer krävande kriterier för energieffektivitet, som skall gälla både när apparaterna är i standby-läge och då de används. Kriterierna skall löpande anpassas till ny teknik och till produktutvecklingen. Särskilda specifikationer på vilka krav som skall uppfyllas tas fram för varje produktkategori. Avtalet planeras att genomföras i EU i början av 2007 genom en ny förordning som ersätter den som antogs 2001.

Energy Star omfattar datorer, skärmar, skrivare, kopiatorer, skannrar och faxar. Om en produkt är märkt med Energy Star, utgör det en garanti för en låg energianvändning. Det är frivilligt för tillverkarna att märka produkter med Energy Star. I dag är ungefär 80 procent av apparaterna på marknaden märkta. Energimyndigheten har ansvar för att bevaka att gällande energieffektivitetskrav enligt Energy Star följs.

GEEA- märkning

I dag finns ingen allomfattande märkning av konsumentelektronik såsom TV, DVD, musik- och hemmabioanläggningar, trots att dessa produktgrupper står för en allt större del av hushållens energianvändning. Dock finns ett frivilligt samarbete som går under namnet Group for Energy Efficient Appliances (GEEA) där Energimyndigheten deltar. Gruppen arbetar med en frivillig GEEA-märkning för hemelektronik och har en databas som finns publicerad på webben (www.efficient-appliances.org).

Växelströmsmotorer

Ett klassificerings- och märkningssystem för lågspända växelströmsmotorer efter verkningsgradsklasser har tagits fram i samverkan mellan EU och den europeiska tillverkarorganisationen CEMEP. Avsikten med denna klassificering är att öka motorköparens kunskap och möjlighet att utnyttja effektivare motorer. Energimyndigheten sammanställer varje år en lista över högeffektiva elmotorer för att informera motorköparen om klassificeringssystemet och vilka produkter som är bäst ur energisynpunkt. Listan är öppen för alla leverantörer i Sverige, vars elmotorer uppfyller kraven i den högsta energiklassen.

2.9.2 Konsumentverket

Den 15 juni 2006 fattade riksdagen beslut om den framtida inriktningen på konsumentpolitiken (prop. 2005/06:105, bet. 2005/06:LU33, rskr. 2005/06:377). Det nya konsumentpolitiska målet lyder ”Trygga konsumenter som handlar hållbart”. Det nya målet kompletteras med tre nya delmål som, enligt Konsumentverkets regleringsbrev för år 2007, lyder

- Konsumentskyddet är på en hög nivå.
- Medvetna och kunniga konsumenter hushållar med egna och gemensamma resurser.
- Producenter och övriga näringsidkare tar sitt ansvar gentemot konsumenterna.

Prioriterade frågor är en effektiv och väl fungerande marknads kontroll och tillsyn av efterlevnaden av regelverken på konsumentområdet samt att uppnå ett högt konsumentskydd. Andra viktiga frågor är att integrera arbetet för hållbar konsumtion, liksom barns och ungas perspektiv i de olika sakområdena. Resurssvaga grupper uppmärksammas särskilt. För att uppnå en välfungerande marknad är det viktigt att konsumenterna har kunskap och tillgång till saklig information.

Konsumentverket skall tillhandahålla aktuell och relevant konsumentinformation, bl.a. riktad till barn och unga och skall vidta insatser för att möjliggöra hållbara konsumtionsval genom information om valmöjligheter och effekten av dessa. Konsumentverket skall under år 2007 även rapportera genomförda informationsinsatser på det energipolitiska området. Informationen kanaliseras främst via myndighetens webbsida och de kommunala konsumentvägledarna som, i större utsträckning, har den direkta kontakten med enskilda konsumenter.

Konsumentverket har tidigare haft ansvaret för tillsynen av energimärkningen av hushållsapparater. Från och med den 1 januari 2006 har dock tillsynsansvaret övergått till Energimyndigheten. Under perioden 1995 – 2005 har förekomsten av energimärkning i butik kontrollerats nästan varje år. Tillsynen omfattade kontroll av antalet utställda produkter per produktslag och hur många av dessa som saknade märkning. Kontrollerna var oanmälda och har skett i samarbete med de kommunala konsumentvägledarna.

De uppgifter som lämnats genom energimärkningen om energiförbrukning och tvätt-, tork- eller diskeffektivitet har baserat sig på tillverkarnas egna provningar och tillverkarna har ansvarat för att informationen är korrekt. Avvikelser har kunnat

upptäckas av oberoende testlaboratorier och konkurrerande tillverkare. Att prova apparaterna för att kontrollera de uppgifter som angivits har varit nödvändigt för att upprätthålla trovärdigheten hos märkningssystemet.

Antalet provade produkter 1996 – 2005

Produktslag/modeller	Antal kontrollerade modeller	Antal avvikelser på deklARATIONEN
Kylar och frysar	101	15
Ugnar	19	0
Diskmaskiner	28	22
Tvättmaskiner	48	20
Torktumlare	14	1
Tvättorkkombinationer	0	-

I de fall det funnits avvikelser som varit större än tillåtet har Konsumentverket kontaktat tillverkaren och begärt att få den tekniska dokumentation som ligger till grund för märkningen. I enstaka fall har Konsumentverket tagit in ytterligare tre exemplar av samma modell för omprovning i de fall tillverkaren inte lyckats styrka sina påståenden.

2.9.3 Naturvårdsverket

Naturvårdsverket är central förvaltningsmyndighet på miljöområdet. Verkets arbete syftar till att främja hållbar utveckling med utgångspunkt i den ekologiska dimensionen. Därvid skall de av riksdagen fastställda miljökvalitetsmålen och strategierna för att uppnå dessa vara vägledande. Naturvårdsverket deltar med arbetsinsatser i olika EU-instanser, genom arbetet med internationella konventioner och i andra internationella fora, i det nordiska samarbetet samt nationellt.

Naturvårdsverket bidrar till utvecklingen mot mer hållbara produktions- och konsumtionsmönster där olika sätt att främja

mer miljöanpassade produkter sett över produkternas livscykel är en central del. Naturvårdsverket skall bl.a. bevaka och verka för att avfallshanteringen i fråga om kapacitet och metoder är miljömässigt godtagbar, effektiv för samhället och enkel för konsumenterna. I det arbetet ingår att följa upp om det avfall som genereras tas om hand på ett miljömässigt riktigt sätt. Miljöanpassad produktutveckling, dvs. ekodesign, är en av de viktigaste framgångsfaktorerna i dessa sammanhang. Genom att beakta samliga livscykelfaser på ett tidigt stadium i produktutvecklingen finns möjlighet att minska behovet av energi och andra resurser under tillverkning och användning samt förebygga uppkomst av avfall och farliga ämnen i avfallet.

Naturvårdsverket driver för närvarande, inom ramen för det nordiska samarbetet, en studie om förekomst, användning och potential av ekodesignverktyg i näringslivet, framförallt med inriktning på energianvändande produkter. Naturvårdsverket delfinansierar också en seminarieserie om ekodesign under år 2007, som är riktad mot näringslivet och högskolor.

Naturvårdsverket deltar i utvecklingen av kriterier för miljöanpassad offentlig upphandling (EKU-kriterier) och i utvecklingen av kriterier för miljömärkningen, där krav på energieffektivitet och andra miljöaspekter har en direkt betydelse för produkternas utformning. Det finns en stor potential att i större utsträckning innefatta produktutveckling vid implementering och användning av miljöledningssystemen EMAS och ISO 14001.

Naturvårdsverket deltar i genomförandet av Kommissionens meddelande om den integrerade produktpolitiken på EU-nivå och driver bland annat ett nationellt nätverk för berörda myndigheter, näringsliv och andra organisationer. Verket har genomfört ett flertal regeringsuppdrag inom ramen för den integrerade produktpolitiken med anknytning till ekodesign.

Sedan 2003 pågår forskningsprogrammet FLIPP (Förutsättningar för livscykelhänsyn i integrerad produktpolitik), som finansieras av Naturvårdsverket med 20 miljoner kronor fram till 2008. Ambitionen är att stimulera tillverkning av

produkter som förbrukar mindre resurser och därmed innebär en mindre påverkan på miljön.

Som en del i genomförandet av förordningen (2005:209) om producentansvar för elektriska och elektroniska produkter infördes år 2006 EE-registret, ett webbaserat register där tillverkare av elektriska och elektroniska produkter lämnar uppgifter till Naturvårdsverket. Syftet med registret är att få in den information som krävs för att leva upp till förordningens krav. Bland annat ställs krav på märkning av produkterna, rapportering av mängder satta på marknaden, att insamlings-system finns samt finansiella garantier. De mängder produkter som sätts på marknaden ligger till grund för beräkningen av marknadsandelar inom respektive kategori produkter. Även den försäljning som sker mellan medlemsländer rapporteras till EE-registret. Naturvårdsverket är tillsynsmyndighet på området. Tillsynen bedrivs till stor del genom registret, men också med besök hos företag. Inom tillsynsarbetet ingår också informations spridning till bl.a. konsumenter, företag och kommuner.

2.9.4 Verket för näringslivsutveckling och Sveriges miljöteknikråd

Verket för näringslivsutveckling (Nutek) är en myndighet för frågor som rör det svenska näringslivets utveckling. Verket skall bidra till fler nya och växande företag och fler starka regioner och därmed främja en hållbar ekonomisk tillväxt i hela landet. Ytterst handlar detta arbete också om att den tillväxt som främjas måste vara hållbar såväl miljömässigt som socialt – för att på lång sikt vara ekonomiskt hållbar. Ett aktivt miljöarbete minskar inte bara påfrestningarna på miljön, det kan även ge företag nya affärsmöjligheter och en stärkt konkurrenskraft. Design är en bidragande faktor till fler nya företag, växande företag och fler starka regioner i Sverige.

Programmet *Miljödriven affärsutveckling* påbörjades 2001 och avslutades våren 2005. Programmet vände sig till nätverk och andra grupper av små och medelstora företag. De projekt som

fick stöd syftade till förbättringar som gav både goda miljöeffekter och nya affärsmöjligheter.

År 2003 startade Nutek programmet *Miljödriven näringslivsutveckling*, som främst inriktas på att påverka förutsättningarna för företagens arbete med miljödriven affärsutveckling. Programmet avses löpa till och med 2008.

Nutek har vidare utvecklat ett ”steg-för-steg”-verktyg, som hjälper till att integrera miljöaspekter i företagens produkt- och tjänsteutveckling, såväl i existerande produkter som nya produkter och tjänster. På så sätt kan företaget erbjuda miljöanpassade produkter och tjänster till nuvarande och framtida kunder.

Små företag som vill stärka sin konkurrenskraft kan söka finansiellt stöd från Nutek för att utveckla en vara eller tjänst. Programsatsningen under 2006 omfattar cirka 57 miljoner kronor och sker i samarbete med 20 s.k. partnerskap runt om i landet. Detta är ett generellt program, där miljörelaterad produktutveckling är ett exempel på vad som kan ingå.

Nutek har stor erfarenhet av produktutvecklingsprojekt och har sedan länge konstaterat att design är ett viktigt inslag i alla produktutvecklingsprocesser för att få fram säljande produkter. Nutek har drivit en rad projekt om produktutveckling och ekodesign i samarbete med företag samt universitet och högskolor.

År 2005 inrättade Sveriges miljöteknikråd (SWENTEC). Rådet är administrativt sett en del av Nutek, men har en betydande självständighet. SWENTEC har bl.a. i uppdrag att samordna de insatser staten genomför eller initierar för att främja miljödriven teknik- och affärsutveckling samt marknadsföring och export av dess resultat. Vidare skall SWENTEC främja samverkan mellan övriga aktörer som arbetar för att stärka svenska företags affärsmöjligheter på miljöområdet samt bidra till att främja en global hållbar utveckling.

2.9.5 Styrelsen för ackreditering och teknisk kontroll

Styrelsen för ackreditering och teknisk kontroll (SWEDAC) är en central förvaltningsmyndighet med horisontellt ansvar för ackreditering och nationellt ackrediteringsorgan. Det innebär att SWEDAC kompetensprövar organ som utför uppgifter för bedömning av överensstämmelse, exempelvis certifieringsorgan som certifierar produkter eller miljöledningssystem. SWEDAC är även ansvarig myndighet för utseendet av provningsorgan, t.ex. anmälda organ enligt EG:s produktdirektiv. SWEDAC har således ansvar för att utse de anmälda organ, som får utföra provningar och produktcertifieringar i enlighet med de genomförandeåtgärder som ekodesigndirektivet medför. SWEDAC har även ett övergripande ansvar för samordning av den svenska marknadskontrollen. I samordningsansvaret ingår att främja erfarenhetsutbyte mellan de olika marknadskontrollmyndigheterna, som uppgår till cirka ett femtontal, och att verka för att myndigheterna koordinerar sina marknadskontrollaktiviteter.

2.10 Gällande rätt

2.10.1 Marknadsföringslagen

Marknadsföringslagen (1995:450) (MFL) är en övergripande reglering, som omfattar den information som näringsidkare lämnar vid marknadsföring av produkter. MFL har till syfte att främja konsumenterna och näringslivets intressen i samband med marknadsföring av produkter och att motverka marknadsföring som är otillbörlig mot konsumenterna och näringsidkare. Lagen skall tillämpas då näringsidkare marknadsför eller själva efterfrågar produkter i sin näringsverksamhet.

De allmänna kraven på marknadsföringen finns i den s.k. generalklausulen. Marknadsföringen skall stämma överens med god marknadsföringssed och även i övrigt vara tillbörlig mot konsumenterna och näringsidkarna. Näringsidkaren skall lämna sådan information som är av särskild betydelse från konsumentens synpunkt. När det gäller konsumenterna är bestämmelsens syfte att de skall skyddas mot vilseledande framställningar och få tillräckligt med information för att kunna ta ställning till erbjudandena som finns på marknaden. Bestämmelsens informationskrav bygger på att en näringsidkare självantligen lämnar tillräcklig information om sina produkter. Om det inte sker kan näringsidkaren, en anställd eller någon annan som handlar på dennes vägnar åläggas att lämna sådan information. Ett sådant åläggande får innehålla en skyldighet att lämna informationen genom bl.a. märkning på varan eller i annan form på säljstället. Talan om åläggande att lämna information skall väckas vid Marknadsdomstolen. En sådan talan får väckas av bl.a. Konsumentombudsmannen.

I anledning av direktivet 2005/29/EG om otillbörliga affärsmetoder³ har ett betänkande *Otillbörliga affärsmetoder* (SOU 2006:76) tagits fram, i vilket det föreslås att den nuvarande marknadsföringslagen ersätts med en helt ny marknadsföringslag. Betänkandet har remissbehandlats. Arbetet med att utarbeta en ny marknadsföringslag beräknas vara klart 2007. Enligt förslagen kommer det befintliga sanktionssystemet att överföras till den nya marknadsföringslagen, vilket innebär att det även i framtiden kommer att vara möjligt att ålägga en näringsidkare att lämna viss information antingen genom talan vid Marknadsdomstolen eller genom att Konsumentombudsmannen utfärdar ett informationsföreläggande.

³ Europaparlamentets och rådets direktiv 2005/29/EG av den 11 maj 2005 om otillbörliga affärsmetoder som tillämpas av näringsidkare gentemot konsumenterna på den inre marknaden och om ändring av rådets direktiv 84/450/EEG och Europaparlamentets och rådets direktiv 97/7/EG, 98/27/EG och 2002/65/EG samt Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 2006/2004.

2.10.2 Miljöbalken

Miljöbalken trädde i kraft den 1 januari 1999 och utgör en samordnad, breddad och skärpt miljölagstiftning med målet att främja en hållbar utveckling, som innebär att nuvarande och kommande generationer tillförsäkras en hälsosam och god miljö. Miljöbalken rör all miljöpåverkan. För att miljöbalkens mål skall kunna uppnås skall dess bestämmelser tillämpas så att

- människors hälsa och miljön skyddas mot skador och olägenheter, oavsett om dessa orsakas av föroreningar eller annan påverkan,
- värdefulla natur- och kulturmiljöer skyddas och vårdas,
- den biologiska mångfalden bevaras,
- mark, vatten och fysisk miljö i övrigt används så att en från ekologisk, social, kulturell och samhällsekonomisk synpunkt långsiktigt god hushållning tryggas, och
- återanvändning och återvinning, liksom annan hushållning med material, råvaror och energi främjas, så att ett kretslopp uppnås.

Miljöbalken är tillämplig på alla verksamheter eller åtgärder som inte är av försumbar betydelse för balkens mål. Den lägger en större tyngd vid mål- och resultatstyrning än tidigare miljölagstiftning och innebär att prövning och tillsyn av verksamheter och åtgärder i fortsättningen måste beakta de nationella, miljöpolitiska målen, som är specificerade i form av regionala mål och sektorsmål.

En nyhet i miljöbalken är de s.k. miljö kvalitetsnormerna. Miljö kvalitetsnormer är föreskrifter om lägsta godtagbara miljö kvalitet hos mark, vatten, luft eller miljön i övrigt. Medan tidigare miljölagstiftning enbart avsåg att minimera och dämpa miljö störningar så långt det var skäligt, ställer miljöbalken med andra ord också direkta krav på slutresultatet, dvs. på vilka egenskaper miljön skall ha för att anses acceptabel.

Bestämmelser av särskild betydelse för ekodesigndirektivet

14 kap. miljöbalken gäller kemiska produkter och biotekniska organismer. Rådets direktiv 76/769/EEG av den 27 juli 1976 om begränsning av användning och utsläppande på marknaden av vissa farliga ämnen och preparat har genomförts i svensk rätt genom förordningen (1998:944) om förbud m.m. i vissa fall i samband med hantering, införsel och utförsel av kemiska produkter och Kemikalieinspektionens föreskrifter.

Europaparlamentets och rådets direktiv 2002/95/EG av den 27 januari 2003 om begränsning av användningen av vissa farliga ämnen i elektriska och elektroniska produkter (Rohs) har genomförts i svensk rätt genom en ändring i förordningen om förbud m.m. i vissa fall i samband med hantering, införsel, och utförsel av kemiska produkter. Ekodesigndirektivet utgör en komplettering till de nämnda direktiven.

Förordningen om förbud m.m. i vissa fall i samband med hantering, införsel och utförsel av kemiska produkter gäller vissa hälso- eller miljöfarliga kemiska produkter och varor. Kadmium, kvicksilver, bly, sexvärt krom, polybromerade bifenyler eller polybromerade difenyletrar får – enligt huvudregeln – inte ingå i varor som släpps ut på marknaden om varorna är elektriska eller elektroniska produkter som ingår i vissa produktkategorier som anges i en bilaga till förordningen (2005:209) om producentansvar för elektriska och elektroniska produkter. Kemikalieinspektionen får meddela föreskrifter om maximikoncentrationer och undantag från bestämmelsen.

15 kap. miljöbalken gäller avfall och producentansvar. Regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om en skyldighet för producenter att se till att avfall samlas in, transporteras bort, återvinns, återanvänds eller bortskaffas på ett sätt som kan krävas för en hälso- och miljömässigt godtagbar avfallshantering. Sådana föreskrifter får meddelas i fråga om avfallet av de varor eller förpackningar som

producenterna tillverkar, för in till Sverige eller säljer och avfallet från sådan verksamhet som de bedriver.

Europaparlamentets och rådets direktiv 2002/96/EG av den 27 januari 2003 om avfall som utgörs av eller innehåller elektriska eller elektroniska produkter (WEEE) har genomförts i svensk rätt genom förordningen (2005:209) om producentansvar för elektriska och elektroniska produkter. Ekodesigndirektivet utgör en komplettering till det nämnda direktivet.

Förordningen om producentansvar för elektriska och elektroniska produkter syftar till att elektriska och elektroniska produkter skall utformas och framställas på ett sådant sätt att uppkomsten av avfall förebyggs. Uppkommer ändå avfall skall producenterna tillhandahålla system för insamling av avfallet och produkterna skall kunna återanvändas eller återvinnas. Vissa återvinningsmål skall ha nåtts senast den 31 december 2006.

Förordningen gäller tio produktkategorier;

- stora hushållsapparater,
- små hushållsapparater,
- IT-, telekommunikations- och kontorsutrustning,
- hemutrustning,
- belysningsutrustning,
- elektriska och elektroniska verktyg,
- leksaker samt fritids- och sportutrustning,
- medicinteknisk utrustning,
- övervaknings- och kontrollutrustning samt
- automater.

En producent som säljer sådana produkter skall se till att produkterna är märkta med en symbol, som består av en överkryssad soptunna på hjul. Märkningen skall vidare innehålla en uppgift som visar att produkten släppts ut på den gemensamma marknaden efter den 12 augusti 2005 och de uppgifter som behövs för att identifiera den ansvarige producenten. En producent skall ta hand om elektriska och elektroniska produkter som blir avfall, om producenten efter den 12 augusti 2005 sålt produkterna i bl.a. Sverige.

Naturvårdsverket får meddela de föreskrifter som behövs för tillämpningen av vissa av förordningens bestämmelser.

2.10.3 Lagen om märkning av hushållsapparater

Rådets direktiv 92/75/EEG av den 22 september 1992 om märkning och standardiserad konsumentinformation som anger hushållsapparaters förbrukning av energi och andra resurser samt rådets direktiv 86/594/EEG om luftburet buller från hushållsapparater har genomförts i svensk rätt genom lagen (1992:1232) om märkning av hushållsapparater och förordningen (1994:1774) om märkning av hushållsapparater samt Statens energimyndighets föreskrifter, STEMFS 2005:4 och 2005:5-12. Ekodesigndirektivet utgör en komplettering till det förstnämnda direktivet och upphäver det sistnämnda.

Lagen om märkning av hushållsapparater skall tillämpas på hushållsapparater som marknadsförs i näringsverksamhet. Lagen innehåller bestämmelser om obligatorisk respektive frivillig märkning av hushållsapparater. Genom märkning, eller på annat sätt, skall information lämnas om dels den mängd energi och andra resurser som sådana apparater förbrukar, dels det luftburna buller som sådana apparater avger (bullernivå). I lagen finns ett bemyndigande att meddela föreskrifter om vilka metoder som skall användas för att bestämma energi och annan resursförbrukning samt bullernivåerna; vilka tekniska beskrivningar som skall upprättas och hållas tillgängliga för kontroll samt om de metoder som skall användas vid kontrollen av den lämnade informationen. Lagen innehåller bestämmelser om tillsyn, de befogenheter som tillsynsmyndigheten ges i fråga om förelägganden och förbud, liksom om en näringsidkares skyldigheter i fråga om kostnader för provtagning och undersökning av prov, att lämna handlingar, varuprov och liknande till tillsynsmyndigheten och att rätta felaktig information som lämnats om energi- och annan resursförbrukning och bullernivåer.

Förordningen (1994:1774) om märkning av hushållsapparater innehåller närmare bestämmelser för tillämpningen av lagen och

utpekar Energimyndigheten som föreskrivande myndighet och tillsynsmyndighet.

Energimyndighetens föreskrifter STEMFS 2005:4 gäller information om hushållsapparaters bullernivå. STEMFS 2005:5-12 gäller information om energi- och, i vissa fall, annan resursförbrukning hos produktgrupperna elektriska tvättmaskiner för hushållsbruk, elektriska torktumlare för hushållsbruk, elektriska kombinerade tvättmaskiner – torktumlare för hushållsbruk, elektriska diskmaskiner för hushållsbruk, elektriska lampor för hushållsbruk, elektriska hushållsugnar, elektriska luftkonditioneringsapparater för hushållsbruk samt elektriska kylskåp och frysar för hushållsbruk.

2.10.4 Lagen om tekniska egenskapskrav på byggnadsverk, m.m.

Rådets direktiv 92/42/EEG av den 21 maj 1992 om effektivitetskrav för nya värmepannor som eldas med flytande eller gasformigt bränsle har genomförts genom lagen (1994:847) om tekniska egenskapskrav på byggnadsverk (BVL), förordningen (1994:1215) om tekniska egenskapskrav på byggnadsverk (BVF) samt Boverkets föreskrifter och allmänna råd om effektivitetskrav för nya värmepannor som eldas med flytande eller gasformigt bränsle, BFS 1997:58. Det nämnda direktivet integreras i den ram som ekodesigndirektivet utgör. Genom ekodesigndirektivet upphävs rådets direktiv 78/170/EEG av den 13 februari 1978 om funktionen hos värmeanordningar i nya eller befintliga icke-industriella byggnader samt värmeisolering och varmvattenförsörjning i hushåll i nya, icke industriella byggnader, som ersatts av bl.a. det förstnämnda direktivet.

Lagen om tekniska egenskapskrav på byggnadsverk, m.m. gäller tekniska egenskapskrav på byggnadsverk (byggnader och andra anläggningar) och på byggprodukter (en produkt som är avsedd att stadigvarande ingå i ett byggnadsverk). Byggnadsverk som uppförs eller ändras skall, under förutsättning av normalt

underhåll och under en ekonomiskt rimlig livslängd, uppfylla ett antal väsentliga tekniska egenskapskrav, varav energihushållning och värmeisolering är ett.

I fråga om byggprodukter finns särskilda lämplighetskrav, som bl.a. relateras till det nämnda tekniska egenskapskravet eller föreskrifter som tillkommit för att uppfylla Sveriges internationella förpliktelser; i detta fall bl.a. nya värmepannor som eldas med flytande eller gasformiga bränslen. Byggprodukter som uppfyller sådana krav på lämplighet får släppas ut på marknaden och användas för avsett ändamål. Om en produkt skall CE-märkas enligt en föreskrift om märkning som en förutsättning för att produkten skall få släppas ut på marknaden, så finns en hänvisning till bestämmelserna i lagen (1992:1534) om CE-märkning. Den eller de myndigheter som regeringen bestämmer skall utöva tillsyn över att de nämnda föreskrifterna i BVL och föreskrifter som meddelats för att uppfylla sådana internationella förpliktelser följs. Tillsynsmyndigheten har därvid vissa befogenheter och har bl.a. rätt att få tillgång till produkter för kontroll, på begäran få de upplysningar och handlingar som behövs samt tillträde till områden, lokaler och andra utrymmen. Om det är motiverat från skyddssynpunkt får tillsynsmyndigheten meddela de förelägganden och förbud som behövs i enskilda fall för att de nämnda föreskrifterna skall följas. Om en byggprodukt har CE-märkts trots att den inte överensstämmer med de krav som gäller för CE-märkning, får tillsynsmyndigheten förelägga tillverkare, importör eller den som saluför byggprodukten att upphöra med användningen av CE-märkningen, återkalla osålda produkter, eller ta bort CE-märkningen. Ett sådant föreläggande gäller till dess att produkten överensstämmer med kraven. Enligt ett bemyndigande får regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddela de föreskrifter som behövs för att Sverige skall uppfylla sina internationella förpliktelser i fråga om byggprodukter.

Förordningen om tekniska egenskapskrav på byggnadsverk, m.m. innehåller ett antal föreskrifter om CE-märkning av

byggprodukter, europeiska tekniska godkännanden, byggprodukter som godkänts i annat land och om utseende av kontrollorgan. Särskilda bestämmelser om bl.a. värmeanordningar finns i 35 b-d §§. Boverket får meddela föreskrifter om sådana krav på nyttoverkningsgrad som skall uppfyllas av vissa värmepannor och om vilka värmepannor som omfattas av sådana föreskrifter. Boverket får vidare meddela föreskrifter om försäkran om överensstämmelse med gällande krav på värmepannor eller anordningar till värmepannor och om märkning av värmepannor eller anordningar till värmepannor. En värmepanna eller en anordning till en värmepanna får bara släppas ut på marknaden om den uppfyller de krav som föreskrivs med stöd av förordningens bestämmelser i 35 b och 35 c §§. Boverket är tillsynsmyndighet på området.

Boverkets föreskrifter och allmänna råd om effektivitetskrav för vissa värmepannor innehåller tekniska krav på verkningsgrad m.m. För att få tas i bruk skall pannor och anordningar uppfylla vissa krav på pannverkningsgrad, bestyrkas överensstämma med vissa krav och förses med CE-märkning. Föreskrifterna innehåller vidare bestämmelser om överensstämmelse med tekniska krav, förfaranden för att bedöma, säkerställa och bekräfta överensstämmelse med kraven, tillverkarens säkerställande av och försäkran om överensstämmelse, minimikriterier för att bli ett anmält organ och om märkningen.

2.10.5 Lagen om energieffektivitetskrav för elektriska kylskåp och frysar

Europaparlamentets och rådets direktiv 96/57/EG av den 3 september 1996 om energieffektivitetskrav för elektriska kylskåp och frysar (även i kombination) för hushållsbruk har genomförts genom lagen (1997:867) om energieffektivitetskrav för elektriska kylskåp och frysar, förordningen (1998:110) om energieffektivitetskrav för elektriska kylskåp och frysar och Statens energimyndighets föreskrifter, STEMFS 2005:13. Det

nämnda direktivet integreras i den ram som ekodesigndirektivet utgör.

Lagen om energieffektivitetskrav för elektriska kylskåp och frysar skall tillämpas på nya nätanslutna kylskåp och frysar, under förutsättning att de är avsedda för hushållsbruk. Kylar och frysar får släppas ut på marknaden under två förutsättningar. De skall uppfylla de krav och villkor som följer av lagen och de föreskrifter som meddelats med stöd av lagen och de skall vara CE-märkta. Det är tillverkaren eller importören som har ansvaret för att dessa förutsättningar är uppfyllda. För kylskåp och frysar skall en högsta tillåtna elförbrukning gälla och de får CE-märkas endast om de uppfyller de krav och villkor som följer av lagen eller de föreskrifter som meddelats med stöd av lagen. Den myndighet som regeringen bestämmer skall utöva tillsyn. Tillsynsmyndigheten har vissa befogenheter i fråga om förelägganden och förbud, rätt att dels få upplysningar, handlingar, varuprover eller liknande, dels få tillträde till områden, lokaler och andra utrymmen. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om en näringsidkares skyldigheter i fråga om kostnader för provtagning och undersökning av prov.

I förordningen om energieffektivitetskrav för elektriska kylskåp och frysar har regeringen utsett Statens energimyndighet att utöva tillsyn och bemyndigat den att meddela vissa föreskrifter på området.

Energimyndigheten har utfärdat föreskrifter om information om energieffektivitetskrav för elektriska kylskåp och frysar, som gäller kylskåp och frysar som introducerats på marknaden från och med den 3 september 1999. Bestämmelserna reglerar en högsta tillåtna elförbrukning för de kylskåp och frysar som omfattas av föreskrifterna och de metoder som skall användas för att bestämma elförbrukningen. Därutöver finns bestämmelser om CE-märkning av sådana apparater. Kylskåp och frysar får introduceras på den gemensamma marknaden endast om elförbrukningen är mindre eller lika med den högst tillåtna elförbrukningen för den aktuella kategorin apparater. Närmare

bestämmelser om den högsta tillåtna elförbrukningen och vilka beräkningsmetoder som skall användas finns i bilaga 1 till föreskrifterna. När kylskåp och frysar introduceras på den gemensamma marknaden skall de vara försedda med CE-märkning enligt vissa kriterier. Närmare föreskrifter om CE-märkningen finns i bilagorna 2 och 3. Det är tillverkaren eller dennes i gemenskapen etablerade ombud som skall se till att kylar och frysar inte introduceras på marknaden eller CE-märks i strid med dessa föreskrifter. Om varken tillverkaren eller dennes ombud är etablerade inom gemenskapen åligger skyldigheten i stället den som ansvarar för att kylan eller frysen introduceras på marknaden. Den som har detta ansvar är slutligen skyldig att ersätta Energimyndigheten för de kostnader som provtagning och undersökning av prov föranlett, om det vid en kontroll framkommer att elförbrukningen överstiger högsta tillåtna förbrukning eller att apparaten CE-märkts på ett sätt som inte överensstämmer med föreskrifterna.

2.10.6 Lagen om energieffektivitetskrav för förkopplingsdon till lysrör

Europaparlamentets och rådets direktiv 2000/55 av den 18 september 2000 om energieffektivitetskrav för förkopplingsdon till lysrör har genomförts genom lagen (2001:1253) om energieffektivitetskrav för förkopplingsdon till lysrör och förordningen (2001:1254) om energieffektivitetskrav för förkopplingsdon till lysrör samt Elsäkerhetsverkets föreskrifter, Elsäk-FS 2002:1. Det nämnda direktivet integreras i den ram som ekodesigndirektivet utgör.

Lagen om energieffektivitetskrav för förkopplingsdon till lysrör skall tillämpas på elektriska, nätanslutna förkopplingsdon till lysrörsbelysning (förkopplingsdon). Förkopplingsdon får släppas ut på marknaden under två förutsättningar. De skall uppfylla de krav och villkor som följer av lagen och de föreskrifter som meddelats med stöd av lagen och de skall vara

CE-märkta. Det är tillverkaren eller importören som har ansvaret för att de nämnda kraven och villkoren är uppfyllda.

För kretsar förkopplingsdon-lampor skall en maximal tillförd effekt gälla för olika kategorier av förkopplingsdon. Dessa får CE-märkas endast om de uppfyller sådana krav och villkor som följer av lagen eller de föreskrifter som meddelats med stöd av lagen. Den myndighet som regeringen bestämmer skall utöva tillsyn. Tillsynsmyndigheten har vissa befogenheter i fråga om förelägganden och förbud, rätt att dels få upplysningar, handlingar, varuprover eller liknande, dels få tillträde till områden, lokaler och andra utrymmen. Regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om en näringsidkares skyldigheter i fråga om kostnader för provtagning och undersökning av prov.

I förordningen om energieffektivitetskrav för förkopplingsdon till lysrör har regeringen utsett Elsäkerhetsverket att utöva tillsyn och bemyndigat det att meddela vissa föreskrifter på området.

Elsäkerhetsverket har utfärdat föreskrifter om energieffektivitetskrav till förkopplingsdon till lysrör. I fråga om energieffektivitetskraven klassificeras förkopplingsdonen i kategorier enligt bilaga 1 till föreskrifterna. Effekten för kretsar förkopplingsdon-lampor skall vara mindre än eller lika med maximal tillförd effekt enligt bilaga 2 till föreskrifterna. Tillverkare av förkopplingsdon ansvarar för att effekten för varje don fastställas i överensstämmelse med de förfaranden som anges i en särskild standard. Tillverkaren av ett förkopplingsdon, dennes representant inom EES-området eller, när varken tillverkaren eller dennes representant finns inom EES, den som ansvarar för att förkopplingsdonen släpps ut på marknaden, skall säkerställa att donet uppfyller energieffektivitetskraven, att effekten för varje don fastställts enligt den angivna metoden, att krav på CE-märkning är uppfyllda och att de uppfyller övriga krav i fråga om bl.a. tillverkningskontroll, försäkran om överensstämmelse och teknisk dokumentation. Bestämmelser

om tillsynen gäller ansvaret för ersättning för apparater som Elsäkerhetsverket tagit ut för provning.

2.10.7 Lagen om CE-märkning

Rådets beslut 93/465/EEG av den 22 juli 1993 om moduler för olika stadier i förfaranden vid bedömning av överensstämmelse samt regler för anbringande och användning av EG-märkning om överensstämmelse, avsedda att användas i tekniska harmoniseringsdirektiv, har genomförts genom lagen (1992:1534) om CE-märkning.

I lagen finns bestämmelser om den CE-märkning som skall ske av vissa produkter enligt de rättsakter som har utformats i enlighet med Europeiska rådets resolution av den 7 maj 1985 om en ny metod för teknisk harmonisering och standarder. CE-märkning av en produkt får bara ske om den står i överensstämmelse med de nämnda rättsakterna och föreskrifter om märkning finns i lag eller annan författning. Av bestämmelserna följer hur CE-märkningen skall vara utformad och hur den skall utföras, för att bli väl synlig, lättläst och beständig. Undantag från dessa bestämmelser får föreskrivas av regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer, om det är påkallat av någon av de rättsakter enligt ovan. Har en produkt CE-märkts trots att den inte överensstämmer med de krav som gäller för sådan märkning skall den som ansvarar för märkningen omedelbart vidta rättelse, så att överträdelsen upphör. Ett märke som lätt kan förväxlas med CE-märkningen får inte användas i näringsverksamhet. Lagen innehåller en straffbestämmelse som innebär att den som uppsåtligen eller av oaktsamhet bryter mot vissa av bestämmelserna i lagen kan dömas till böter, om gärningen inte är belagd med straff enligt någon annan författning.

2.10.8 Förordningen om marknadskontroll av varor

Förordningen (2005:893) om marknadskontroll av varor reglerar vad som avses med marknadskontroll och hur denna skall samordnas i Sverige. Marknadskontroll är ”en myndighets åtgärd för att säkerställa att en vara som gjorts tillgänglig på marknaden uppfyller gällande krav.” Förordningen definierar de kriterier enligt vilka behovet av marknadskontroll skall bedömas. Hänsyn skall tas till egenskaper och riskerna med varorna, rapporterade skador, effekter av tidigare marknadskontroll, förekomst på marknaden och det förväntade användningsområdet. Det skall även tas hänsyn till kontrollinsatser som utförts av andra myndigheter i Sverige och inom EES. De myndigheter som utövar marknadskontroll skall samarbeta så långt det är möjligt och ändamålsenligt. För samordningen finns ett s.k. marknadskontrollråd vid SWEDAC. SWEDACs generaldirektör är ordförande i detta råd, och SWEDAC ansvarar även för sekretariatsfunktionen. Rådet har ett antal uppgifter och skall fungera som ett nationellt samordningsorgan i frågor om marknadskontroll med uppgift att

- stödja myndigheter som utövar marknadskontroll i syfte att främja effektivitet och balans i kontrollen på olika myndigheter,
- organisera kontinuerligt erfarenhetsutbyte,
- utarbeta en handlingsplan för marknadskontroll som följs upp och redovisas årligen till regeringen,
- ansvara för en förteckning över ansvariga myndigheter och deras kontaktpersoner, och
- ansvara för att spridning av information om marknadskontroll fungerar väl samt underlätta allmänhetens och näringslivets kontakter med berörda myndigheter.

Det åligger rådet att samråda med representanter för andra myndigheter samt med företrädare för näringsliv, konsumenter, och andra intressenter i syfte att inhämta synpunkter av betydelse för marknadskontrollen.

I en bilaga till förordningen finns en förteckning över de myndigheter som utövar marknads kontroll.

2.10.9 Förordningen om europeisk miljömärkning

Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1980/2000 av den 17 juli 2000 innehåller bestämmelser om ett reviderat gemenskapsprogram för tilldelning av miljömärke och har i svensk rätt kompletterats med förordningen (1994:1169) om europeisk miljömärkning och Konsumentverkets föreskrifter. Ekodesigndirektivet kompletterar den förstnämnda förordningen.

EG-förordningen, som gäller EU:s miljömärkningssystem Blomman, reglerar kraven för tilldelning av miljömärket och systemets organisation. Målet med systemet är enligt artikel 1 i EG-förordning att främja produkter som kan bidra till att minska negativ miljöpåverkan jämfört med andra produkter i samma produktgrupp och därmed bidra till en effektiv resursanvändning och en hög nivå på skyddet för miljön. Detta mål skall uppnås genom att ge konsumenterna vägledning och korrekt, icke vilseledande och vetenskapligt grundad information om sådana produkter. Det slås också fast att genomförandet av programmet skall samordnas med andra överenskommelser om märkning eller kvalitetscertifiering liksom med andra program, i synnerhet gemenskapens energimärkningssystem och det ekologiska jordbruksprogrammet. Enligt artikel 3 får miljömärket tilldelas produkter vars egenskaper innebär att de på ett väsentligt sätt kan bidra till betydande förbättringar i fråga om vissa centrala miljöaspekter. Specifika miljömärkeskriterier skall, enligt artikel 4, fastställas för varje produktgrupp. I artikel 14 föreskrivs att varje medlemsstat skall utse ett behörigt organ för det nationella arbetet med systemet.

Konsumentverket har enligt förordningen om europeisk miljömärkning i uppgift att meddela föreskrifter för att införliva Europeiska kommissionens beslut i svensk rätt. Enligt förordningen har SIS Miljömärkning Aktiebolag utsetts som

behörigt organ för det nationella arbetet med systemet. Konsumentverket får meddela föreskrifter om vilka kriterier som skall vara uppfyllda för att en produkt skall få märkas. Det sker efterhand som nya kriterier antas. Konsumentverkets föreskrifter omfattar för närvarande bl.a. dammsugare, diskmaskiner, ljuskällor, TV-apparater, tvättmaskiner, kylskåp och persondatorer.

2.11 EG:s direktiv om krav på ekodesign för energianvändande produkter

EG:s direktiv (2005/32/EG) om krav på ekodesign för energianvändande produkter (Ekodesigndirektivet) antogs mot i huvudsak följande bakgrund. Skillnader mellan medlemsstaternas lagar och administrativa bestämmelser om ekodesign för energikrävande produkter kan skapa handelshinder och snedvriden konkurrens i gemenskapen och därigenom ha en direkt inverkan på upprättandet av den inre marknaden och hur den fungerar. Energianvändande produkter står för en stor del av användningen av naturresurser och energi i gemenskapen. De medför också en väsentlig miljöpåverkan på andra sätt. För att gynna en hållbar utveckling bör ständiga minskningar av produkternas övergripande miljöpåverkan uppmuntras.

Ekodesign för produkter intar en central plats i gemenskapsstrategin för en integrerad produktpolicy. Den är en förebyggande strategi som syftar till att optimera produkternas miljöprestanda och samtidigt bevara deras användningskvalitet och erbjuder nya och konkreta möjligheter för tillverkarna, konsumenterna och samhället.

En ökad energieffektivitet, genom bl.a. en effektivare slutanvändning av elektricitet, anses vara en avgörande förutsättning för att utsläppsmålen för växthusgaser i gemenskapen skall uppnås. Efterfrågan på elektricitet är den kategori av slutanvändning av energi som växer snabbast och riskerar att öka, om inga politiska åtgärder vidtas. Energibesparing är den mest

kostnadseffektiva metoden för att öka försörjningstryggheten och minska importberoendet. Därför bör omfattande åtgärder vidtas och mål fastställas på efterfrågesidan.

Åtgärder bör vidtas redan under den energianvändande produktens designfas, då den förorening som produkten vållar under sin livscykel bestäms och större delen av kostnaderna uppstår.

För att maximera miljövinster av förbättrad design kan det komma att visa sig nödvändigt att konsumenterna informeras om energianvändande produkters miljömässiga egenskaper och miljöprestanda och att de får råd om hur de skall använda produkten på ett miljövänligt sätt. Även om det är önskvärt med en samlad strategi avseende miljöprestanda, bör en minskning av utsläppen av växthusgaser genom ökad energieffektivitet anses vara ett prioriterat miljömål i avvaktan på en arbetsplan.

Det kan också vara nödvändigt och berättigat att upprätta specifika kvantifierade krav på ekodesign för vissa produkter eller miljöaspekter hos dessa, för att kunna garantera att deras påverkan på miljön blir så liten som möjligt. Generellt bör energianvändande produkters energianvändning i s.k. standby- eller frånläge minskas till den miniminivå som krävs för att produkterna skall fungera.

Artikel 1

Artikel 1 anger ekodesigndirektivets syfte och tillämpningsområde. Det skall – övergripande - garantera en fri rörlighet för energianvändande produkter inom den inre marknaden och bidra till en hållbar utveckling genom ökad energieffektivitet och högre miljöskyddsnivå hos sådana produkter. Direktivet är ett s.k. ramdirektiv, som gör det möjligt att fastställa krav som energianvändande produkter skall uppfylla för att få släppas ut på marknaden eller tas i bruk.

Ett antal äldre direktiv integreras i denna ram. De integrerade direktiven har redan genomförts i svensk rätt och innebär energieffektivitetskrav för att få släppa ut elektriska kylskåp och

frysar, förkopplingsdon till lysrör och vissa värmepannor på marknaden. Enligt artikel 21 är ekodesigndirektivet en genomförandeåtgärd när det gäller energieffektivitet under användningen av sådana produkter. Som framgår av artikel 15 kan ytterligare produkter eller produktgrupper komma att omfattas av direktivet. När ekodesigndirektivet genomförs skall därför de befintliga kraven i fråga om energieffektivitet beaktas liksom, i den utsträckning det är möjligt, kommande krav på fler produkter eller produktgrupper, så att dessa kan komma att integreras i systemet. En sammanhållen lag om ekodesign bör införas, som ersätter de lagar som nu gäller för elektriska kylskåp och frysar samt förkopplingsdon till lysrör.

Mot den angivna bakgrunden och med hänsyn till bestämmelsernas tekniska och detaljerade karaktär bör lagen, även fortsättningsvis, i hög utsträckning kompletteras med bestämmelser i förordning och myndighetsföreskrifter.

Direktivet skall inte tillämpas på transportmedel för personer eller varor, som därför skall undantas från lagens tillämpningsområde.

Artikel 2

Artikel 2 innehåller definitioner.

Artiklarna 3-5

Artiklarna gäller utsläppande på marknaden eller ibruktagande, importörens ansvar samt försäkran om överensstämmelse och märkning. För att få släppas ut på marknaden eller tas i bruk skall energianvändande produkter överensstämma med de krav som ställs i genomförandeåtgärder, en försäkran om överensstämmelse skall utfärdas och produkterna skall vara CE-märkta. Krav på energieffektivitet, försäkran om överensstämmelse och CE-märkning finns redan i svensk rätt för elektriska kylskåp och frysar, förkopplingsdon till lysrör och vissa värmepannor, som

en förutsättning för att sådana produkter skall få släppas ut på marknaden. Sådana krav utsträcks nu även till ibruktage av sådana produkter. Bestämmelser som motsvarar direktivets krav skall tas in i lagen om ekodesign. För CE-märkning gäller vidare bestämmelserna i lagen (1992:1534) om CE-märkning.

Förordningen (2005:893) om marknadskontroll av varor gäller sådan marknadskontroll som avses i direktivet. Till förordningen hör en bilaga med en förteckning på myndigheter som utövar marknadskontroll. Direktivets bestämmelser rörande en utsedd myndighet för marknadskontroll, liksom en sådan myndighets befogenheter, är sådana som i svensk rätt gäller tillsyn. En sådan myndighets befogenheter i fråga om kontroller, förelägganden, förbud, begäran om upplysningar och prover skall regleras i lagen om ekodesign. Medlemsstaternas ansvar att hålla kommissionen informerad om marknadskontrollen bör ligga på utsedd tillsynsmyndighet och kan regleras i förordning.

Allmänhetens rätt att komma i kontakt med myndigheter bygger på en grundläggande förvaltningsrättslig princip. Myndigheternas serviceskyldighet finns närmare reglerad i 5 § förvaltningslagen (1986:223). Förordningen om marknadskontroll av varor bidrar till att underlätta allmänhetens – och näringslivets – kontakter med berörda myndigheter.

Konsumenters och andra berördas möjlighet att till myndigheter lämna kommentarer om produkternas överensstämmelse med ställda krav kräver ingen lagstiftnings- eller annan författningsåtgärd.

Enligt de redan gällande bestämmelserna i fråga om elektriska kylskåp och frysar, förkopplingsdon till lysrör och vissa värmepannor är tillverkarens eller importören ansvarig för att kraven på produkterna är uppfyllda.

Frågorna om språk, harmoniserade symboler, erkända koder eller andra åtgärder, samt vilken typ av information som skall lämnas med hänsyn till den aktuella användarkategorin bör regleras i förordning eller myndighetsföreskrifter.

Artikel 6

Artikeln handlar om att medlemsstaterna inte får hindra att produkter från andra medlemsstater, som uppfyller harmoniserade krav, får cirkulera fritt. Att bl.a. varor skall kunna röra sig fritt över gränserna inom EU är en central och grundläggande del av EG:s regelverk. Ekodesigndirektivet syftar till en harmonisering i fråga om kraven på energianvändande produkter utifrån de utgångspunkter som direktivet har att tillgodose. Bestämmelserna kräver ingen lagstiftnings- eller annan författningsåtgärd.

Artikel 7

Artikeln gäller skyddsklausuler.

Tillverkarens ansvar för att energianvändande produkter överensstämmer med gällande krav och de åtgärder som är nödvändiga för sådan överensstämmelse bör regleras genom bestämmelser om tillsyn och de befogenheter som tillsynsmyndigheten skall ha i fråga om exempelvis förelägganden och förbud.

Att beslut av den angivna karaktären skall vara motiverade följer av förvaltningsrättsliga principer. Enligt 20 § förvaltningslagen (1986:223) skall ett beslut, varigenom en myndighet avgör ett ärende, enligt huvudregeln innehålla de skäl som har bestämt utgången, om ärendet avser myndighetsutövning mot någon enskild. När det gäller underrättelse om beslut följer det vidare av 21 § förvaltningslagen att en sökande, klagande eller annan part skall underrättas om innehållet i det beslut varigenom myndigheten avgör ett sådant ärende. Om beslutet går parten emot och kan överklagas, skall han underrättas om hur han kan överklaga det. Bestämmelserna kräver således ingen lagstiftnings- eller annan författningsåtgärd.

Medlemsstaternas informationsskyldighet i förhållande till Europeiska kommissionen och andra medlemsstater rörande beslut som innebär förbud eller tillbakadragande från marknaden

bör ligga på den eller de myndigheter som utövar tillsynen. En sådan skyldighet kan regleras i förordning.

2 kap. sekretesslagen (1980:100) gäller sekretess med hänsyn främst till rikets säkerhet och dess förhållande till annan stat eller mellanfolklig organisation. 8 kap. sekretesslagen (1980:100) gäller sekretess med hänsyn främst till skyddet för enskilda ekonomiska förhållanden. Enligt 8 kap. 6 § sekretesslagen gäller sekretess, i den utsträckning regeringen föreskriver det, i en statlig myndighets verksamhet som består i bl.a. tillsyn med avseende på produktion, handel eller näringslivet i övrigt för uppgift om enskilda affärs- eller driftförhållanden, uppfinningar eller forskningsresultat om det kan antas att den enskilde lider skada om uppgiften röjs. Med stöd av bemyndigandet har närmare bestämmelser meddelats i sekretessförordningen (1980:657). Sekretess kan således säkerställas för de uppgifter som lämnas under förfarandet.

I 2 kap. tryckfrihetsförordningen (TF) anges vad som menas med begreppet allmän handling. Där finns också grundläggande regler om vilka allmänna handlingar som får hållas hemliga. En handling är allmän, om den förvaras hos en myndighet och enligt särskilda regler anses inkommen dit eller upprättad där. Beslut är upprättade när de avkunnas eller expedieras. I TF räknas upp vilka intressen som får skyddas genom att allmänna handlingar hålls hemliga. Bl.a. anges skyddet för enskilda personliga eller ekonomiska förhållanden. Vilka handlingar som är hemliga anges i sekretesslagen (1980:100). Enligt gällande bestämmelser är således en myndighets beslut offentligt, om inte någon grund för sekretess tillämpas. Allmänheten har rätt att ta del av allmänna och offentliga handlingar. Att de beslut som medlemsstaterna fattar i enlighet med artikeln skall offentliggöras på ett klart och öppet sätt kan således säkerställas.

Artikel 8

Artikeln gäller bedömning av överensstämmelse.

Som framgår av bedömningen under artiklarna 3-5 skall tillverkaren eller importören av en energianvändande produkt utfärda en försäkran om överensstämmelse innan produkten släpps ut på marknaden eller tas i bruk. En sådan försäkran skall föregås av en bedömning av den energianvändande produktens överensstämmelse med gällande krav. En bestämmelse om att en sådan bedömning skall göras bör införas i lagen om ekodesign. De närmare kriterierna för och förfarandena i samband med den bedömning som skall föregå en sådan försäkran framgår av bilagorna IV och V och bör regleras i förordning eller myndighetsföreskrifter.

Medlemsstatens agerande mot tillverkaren i de fall det finns starka indikationer på bristande överensstämmelse, liksom tillverkarens skyldighet att bevara relevanta handlingar och hålla dessa tillgängliga för inspektion, är sådana frågor som bör regleras genom bestämmelser om tillsyn.

Vilket språk handlingar om bedömningen av överensstämmelse och försäkran om överensstämmelse skall utarbetas på bör regleras i förordning eller myndighetsföreskrifter.

Artikel 9

Artikeln gäller förutsatt överensstämmelse.

Artikeln gäller frågan om hur medlemsstaterna skall behandla befintliga energianvändande produkter som, vid en genomförandeåtgärd, redan är CE-märkta, tillverkats med tillämpning av harmoniserade standarder eller som tilldelats miljömärket EU-blomman. Den förutsatta överensstämmelsen, d.v.s. presumtionen, innebär att sådana produkter inte skall omfattas av nya, tillkommande krav som kan komma att ställas i den nu aktuella eller kommande genomförandeåtgärder. Ekodesigndirektivet innehåller inga tillkommande krav på de produkter som nu är aktuella, dvs. elektriska kylskåp och frysar, förkopplingsdon till lysrör och vissa värmepannor, som tillverkats i Sverige eller importerats hit. För närvarande krävs således ingen övergångsbestämmelse i de nämnda avseendena.

Artikel 10

Artikeln gäller harmoniserade standarder.

Ekodesigndirektivet överensstämmer med principerna i den nya metoden för teknisk harmonisering. Europeiska standarder utarbetas av de europeiska standardiseringsorganen. I dessa är de nationella standardiseringsorganen medlemmar och beslut om standarder fattas genom omröstning bland de nationella standardiseringsorganen. De nationella organen iakttar de grundläggande principerna för standardisering, d.v.s. öppna processer med en möjlighet för alla intressenter att medverka. Vidare anvisas det förfarande en medlemsstat kan tillgripa om man anser att en harmoniserad standard, eller blivande harmoniserad standard, inte kan ges den rättsliga verkan som presumtionen om överensstämmelse innebär. Bestämmelserna kräver ingen lagstiftnings- eller annan författningsåtgärd.

Artikel 11

Artikeln gäller krav i fråga om komponenter och underenheter. Artikelns riktning är till Europeiska kommissionen, som i genomförandeåtgärder får ställa krav på att en tillverkare av komponenter och underenheter till energianvändande produkter skall lämna vissa, relevanta uppgifter till tillverkaren av sådana produkter. Enligt artikel 21 är ekodesigndirektivet en genomförandeåtgärd när det gäller energieffektivitet under användningen av elektriska kylskåp och frysar, förkopplingsdon till lysrör och vissa värmepannor. Som framgår av artikel 15 kan ytterligare produkter eller produktgrupper komma att omfattas av direktivet. I den nu aktuella genomförandeåtgärden uppställs inget krav om sådant uppgiftslämnande som beskrivits ovan. För närvarande kräver bestämmelsen således ingen lagstiftnings- eller annan författningsåtgärd.

Artikel 12

Artikel 12 gäller administrativt samarbete och informationsutbyte. Frågan om myndigheternas ansvar för samarbete och information kan på lämpligt sätt hanteras genom sedvanlig myndighetsstyrning.

Artikel 13

Artikeln gäller små och medelstora företag och medlemsstaternas ansvar för att se till att sådana företag på olika sätt uppmuntras att tillämpa en miljövänlig strategi redan i samband med produktdesignen och att anpassa sig till kommande lagstiftning. Frågan bör hanteras av de myndigheter som redan i dag ansvarar för att främja små och medelstora företags insatser på området, exempelvis Nutek, som fokuserar sitt näringspolitiska stöd till de nämnda företagskategorierna, och Energimyndigheten. Myndigheternas ansvar för att stärka nätverk och strukturer kan på lämpligt sätt hanteras genom sedvanlig myndighetsstyrning.

Artikel 14

Artikeln gäller konsumentinformation.

I enlighet med tillämplig genomförandeåtgärd skall tillverkare, på det sätt de anser lämpligt, se till att konsumenter av energianvändande produkter får nödvändig information om bl.a. den roll de kan fylla för en hållbar användning av produkten. Enligt artikel 21 är ekodesigndirektivet en genomförandeåtgärd när det gäller energieffektivitet under användningen av bl.a. elektriska kylskåp och frysar och förkopplingsdon till lysrör. En bestämmelse med ett krav på tillverkare och importörer att, på det sätt de finner lämpligt, se till att konsumenter får sådan

nödvändig information bör därför införas i lagen om ekodesign. De närmare bestämmelserna om sådan information framgår av bilagorna IV och V och bör regleras i förordning eller myndighetsföreskrifter.

När det gäller information till konsumenter om en energianvändande produkts ekologiska profil och fördelarna med ekodesign, skall sådan lämnas om genomförandeåtgärden kräver det. För närvarande kräver den bestämmelsen ingen lagstiftnings- eller annan författningsåtgärd.

Artikel 15

Artikeln gäller förutsättningarna för kommande genomförandeåtgärder eller självreglering och vänder sig till Europeiska kommissionen.

Artiklarna 16 – 19

Artiklarna gäller arbetsplan, självreglering, samrådsforum och kommittéförfarande och vänder sig till Europeiska kommissionen.

Artikel 20

Artikeln gäller sanktioner vid överträdelser av de nationella bestämmelser som antas enligt direktivet. Frågan har behandlats under artikel 3, där tillsyn och myndigheternas befogenheter beskrivs.

Artiklarna 21 och 22

Artiklarna gäller ändringar i och upphävande av andra direktiv.

Artikel 23

Artikel 23 gäller översyn och vänder sig till Europeiska kommissionen.

Artikel 24

Artikel 24 gäller sekretess.

För närvarande föreslås inget krav på tillverkare att lämna uppgifter om komponenter och underenheter enligt artikel 11. När det gäller den information som skall lämnas till konsumenter enligt artikel 14 kan proportionaliteten mellan vad som anses vara nödvändig information och legitim sekretess för kommersiellt känslig information tillgodoses i förordning eller myndighetsföreskrifter.

Artiklarna 25, 26 och 27

Artiklarna 25, 26 och 27 gäller genomförande, ikraftträdande och adressater.

3 En lag om ekodesign

Förslag: En lag om ekodesign införs. Samtidigt skall lagen (1997:867) om energieffektivitetskrav för elektriska kylskåp och frysar och lagen (2001:1253) om energieffektivitetskrav för förkopplingsdon till lysrör upphöra att gälla.

Skälen för förslaget: Ekodesigndirektivet är ett s.k. ramdirektiv, som har ett brett tillämpningsområde. Det berör direkt eller indirekt flera politik- och rättsområden rörande bl.a. den inre marknaden och produktkontroll, energi, miljö, byggprodukter, märkning och annan konsumentinformation. Enligt direktivet är en samlad strategi avseende miljöprestanda önskvärd, men en minskning av utsläppen av växthusgaser genom ökad energieffektivitet är tillvidare ett prioriterat miljömål. I det pågående arbetet riktas därför fokus på energieffektivitetskrav på energianvändande produkter. Direktivet bygger på ett antal redan gällande krav och är en genomförandeåtgärd när det gäller energieffektivitet vid användningen av elektriska kylskåp och frysar, förkopplingsdon till lysrör och vissa värmepannor. Energieffektivitetskrav för sådana produkter finns redan i svensk rätt genom bestämmelserna i lagen (1997:867) om energieffektivitetskrav för elektriska kylskåp och frysar, lagen (2001:1253) om energieffektivitetskrav för förkopplingsdon till lysrör och lagen (1994:847) om tekniska egenskapskrav på byggnadsverk, m.m. samt de förordningar och myndighetsföreskrifter som meddelats med stöd av de nämnda lagarna. Enligt ekodesigndirektivet skall energianvändande produkter omfattas av en genomförandeåtgärd, eller självreglering, om de

har uppnått en betydande försäljnings- eller handelsvolym inom gemenskapen och har en betydande miljöpåverkan och potential för förbättring när det gäller sådan påverkan. Europeiska kommissionen överväger för närvarande ytterligare genomförandeåtgärder avseende 18 energianvändande produkter eller produktgrupper och riktar särskilt fokus på energieffektivitet när det gäller energianvändande produkters ”standby-lägen”. Arbetet förväntas vara slutfört under de närmaste åren. I propositionen *Lag om energieffektivitetskrav för förkopplingsdon till lysrör* (prop. 2001/02:24) konstaterade den dåvarande regeringen att om det skulle visa sig att det kommer ytterligare direktiv av samma karaktär med krav på speciella produkters energieffektivitet, så bör behovet av en mer generell lag i stället övervägas. Mot den angivna bakgrunden bör en lag om ekodesign införas, som möjliggör att fler energianvändande produkter eller produktgrupper kan inordnas i systemet utan stöd av separata lagar. Lagen om energieffektivitetskrav för elektriska kylskåp och frysar och lagen om energieffektivitetskrav för förkopplingsdon till lysrör bör därför upphöra att gälla och de bestämmelser i de nämnda lagarna som motsvarar ekodesigndirektivets krav skall i stället tas in i den nu föreslagna lagen.

En avsikt med den föreslagna lagen är att, så långt det nu är möjligt, få till stånd en övergripande reglering. Samtidigt är det inte möjligt att närmare förutse omfattningen och tidpunkten för kommande genomförandeåtgärder och de författningsändringar som de kan komma att aktualisera. Ekodesigndirektivet och kommande genomförandeåtgärder med krav på ekodesign för ett utökat antal produktgrupper medför föreskrifter av teknisk och detaljerad karaktär. Den föreslagna lagen bör därför endast innehålla de grundläggande bestämmelserna. Mot den angivna bakgrunden bör regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer även fortsättningsvis bemyndigas att meddela kompletterande föreskrifter på området.

Värmepannor

Eftersom en inte obetydlig andel av den energianvändning som sker i bebyggelsen kommer från användningen av hushållsel, finns det en koppling mellan genomförandet av ekodesign-direktivet och det nationella målet för energieffektivisering i bebyggelsen. En del av denna koppling är Boverkets rätt att meddela föreskrifter med stöd av lagen (2006:985) och förordningen (2006:1592) om energideklaration för byggnader.

De energianvändande produkter som används för att påverka en byggnads inomhusmiljö är en del av de faktorer som avgör om ett byggnadsverk uppfyller de tekniska egenskapskraven. Det regelverk som är styrande för de tekniska egenskapskraven innehåller bestämmelser om lämplighetskrav på byggprodukter, dvs. produkter som är avsedda att stadigvarande ingå i ett byggnadsverk. Effektivitetskrav i fråga om vissa värmepannor lyder under det regelverket. Ett bemyndigande för Boverket att meddela föreskrifter om krav på s.k. nyttoverkningsgrad hos nya värmepannor som eldas med flytande eller gasformiga bränslen, finns i förordningen (1994:1215) om tekniska egenskapskrav för byggnadsverk, m.m. Enligt samma förordning får Boverket meddela föreskrifter om övriga villkor för att släppa ut värmepannor eller anordningar till värmepannor på marknaden, dvs. försäkran om överensstämmelse och märkning. Boverket har som föreskrivande myndighet meddelat föreskrifter på området. Boverket har således ett redan etablerat ansvar för kraven på byggprodukter, inbegripet de nu aktuella värmepannorna. De genomförandeåtgärder som Europeiska kommissionen för närvarande överväger gäller bl.a. vissa värmepannor och luftkonditioneringsystem för bostäder, men även vattenvärmare, som också är en byggprodukt. De bemyndiganden som finns i 22 § lagen (1994:847) om tekniska egenskapskrav på byggnadsverk, m.m. bedöms vara så formulerade att de täcker kommande genomförandeåtgärder.

Mot den angivna bakgrunden bör energianvändande byggprodukter inte inordnas under den föreslagna lagen om ekodesign och Boverkets föreskriftsrätt i fråga om sådana byggprodukter bör bestå.

Förkopplingsdon till lysrör

Enligt det regelverk som är styrande för energi-effektivitetskraven för förkopplingsdon till lysrör får regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddela föreskrifter i fråga om lagens tillämpningsområde, produkternas elanvändning, bedömning av överensstämmelse och märkning samt vissa skyldigheter i samband med tillsynen. I förordningen (2001:1254) om energieffektivitetskrav för förkopplingsdon till lysrör har Elsäkerhetsverket utsetts att vara föreskrivande myndighet. Elsäkerhetsverket arbetar för att förebygga att människor och egendom skadas av el. Verket arbetar också för att elektriska apparater och elinstallationer är konstruerade och utförda på ett sådant sätt att de inte stör utrustning för radio och telekommunikation och andra apparater. Energieffektivitetskraven rörande de aktuella produkterna har sakligt sett ett begränsat samband med verkets huvudsakliga uppgifter. Elsäkerhetsverkets föreskriftsrätt på området bör därför flyttas från Elsäkerhetsverket till Statens energimyndighet.

Bullerutsläpp

Ekodesigndirektivets bestämmelser utgör en komplettering till det som redan är föreskrivet i fråga om märkning och annan standardiserad konsumentinformation angående hushållsapparaters förbrukning av energi och andra resurser. Enligt direktivet bör bullerutsläpp, av harmoniseringsskäl, ingå i en helhetsbedömning av miljöprestandan. Samtidigt medger direktivet att medlemsstaterna får fortsätta att tillämpa befintliga

nationella bestämmelser på området till dess nya genomförandeåtgärder för de berörda produkterna har antagits.

Som ovan beskrivits är en avsikt med den föreslagna lagen att, så långt det nu är möjligt, få till stånd en övergripande reglering. Samtidigt är det inte möjligt att närmare förutse omfattningen och tidpunkten för kommande genomförandeåtgärder och inte heller de författningsändringar som de kan komma att aktualisera. Det finns därför inte skäl att nu flytta bestämmelsen om bullermärkning enligt lagen (1992:1232) om märkning av hushållsapparater till den föreslagna lagen om ekodesign.

Miljöprestanda

Ekodesign är ett vitt begrepp och innebär en integrering av miljöaspekter i produktdesignen i syfte att förbättra den energianvändande produktens miljöprestanda under hela dess livscykel. Utöver de redan gällande, specifika kraven på energieffektivitet i syfte att minska utsläppen av växthusgaser innehåller direktivet inga nya krav som gäller energianvändande produkters miljöprestanda. Direktivet och den föreslagna lagen om ekodesign kräver nu inga ändringar i miljöbalken eller de föreskrifter som meddelats med stöd av balken.

4 Lagens tillämpningsområde

Förslag: Lagen skall tillämpas på

- energianvändande produkter som är beroende av tillförd energi för att fungera på de sätt som de är avsedda för,
- energianvändande produkter för framställning, överföring eller mätning av energi, och
- energianvändande delar som är avsedda att ingå i sådana energianvändande produkter och som, i fråga om energieffektivitet och miljöpåverkan, kan bedömas enskilt i förhållande till de energianvändande produkterna.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela närmare föreskrifter om vilka typer av energianvändande produkter och delar som skall omfattas av lagens bestämmelser.

Skälen för förslaget: Energianvändande produkter står för en stor del av användningen av naturresurser och energi i gemenskapen, liksom annan viktig påverkan på miljön. En ökad energieffektivitet, bland annat genom en effektivare slutanvändning av elektriciteten, anses vara en avgörande förutsättning för att nå utsläppsmålen för växthusgaser. Energieffektivisering är dessutom en kostnadseffektiv metod för att öka försörjningstryggheten och att minska importberoendet.

Den teknik som hittills valts i fråga om krav på energieffektivitet har gällt särskilt utpekade produkter eller produktgrupper, dvs. elektriska kylskåp och frysar, förkopplingsdon till lysrör och vissa värmepannor. Ekodesigndirektivet frångår den tekniken och talar i stället om energianvändande produkter.

Utifrån direktivets definition bör den föreslagna lagen tillämpas på energianvändande produkter som är beroende av tillförd energi för att fungera på de sätt som de är avsedda för, energianvändande produkter för framställning, överföring eller mätning av energi och energianvändande delar som är avsedda att ingå i sådana energianvändande produkter och som, i fråga om energianvändning och miljöpåverkan, kan bedömas enskilt i förhållande till de energianvändande produkterna.

Transportmedel och delar till transportmedel som typiskt sett bara kan användas som delar i sådana skall däremot undantas från lagens tillämpningsområde.

Ett bärande skäl för att nu föreslå en lag om ekodesign är att kunna inordna nya produkter och produktgrupper under lagens tillämpningsområde, vartefter sådana kommer att omfattas av genomförandeåtgärder. Genomförandeåtgärder kommer att aktualiseras när en energianvändande produkt står för en betydande försäljnings- och handelsvolym inom gemenskapen, som tyder på mer än 200 000 enheter under ett år, och har en betydande miljöpåverkan inom gemenskapen. Europeiska kommissionen överväger för närvarande ytterligare genomförandeåtgärder avseende 18 energianvändande produkter eller produktgrupper med siktet inställt på att arbetet skall vara slutfört under de närmaste åren.

De olika typer av energianvändande produkter och delar som på så sätt kommer att definieras bör följa av den eller de förordningar som föreslås beslutas med stöd av den nu föreslagna lagen. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer bör därför få meddela närmare föreskrifter om vilka typer av energianvändande produkter och delar som skall omfattas av lagens bestämmelser.

Som framgår av det föregående avsnittet bör Boverkets föreskriftsrätt i fråga om vissa värmepannor bestå. Av de skäl som anförs där bör ett undantag för energianvändande byggprodukter finnas i den föreslagna lagen om ekodesign, med en samtidig hänvisning till de bestämmelser som gäller för sådana produkter enligt lagen (1994:847) om tekniska egenskapskrav på

byggnadsverk, m.m. och de föreskrifter som meddelats med stöd av den lagen.

5 Krav för att en energianvändande produkt skall få släppas ut på marknaden eller tas i bruk

Förslag: En energianvändande produkt eller del får släppas ut på marknaden eller tas i bruk endast om

- den är så utformad att dess energianvändning är effektiv och dess miljöpåverkan är låg,
- det gjorts en bedömning av om produkten eller delen överensstämmer med gällande krav,
- det utfärdats en försäkran om att produkten eller delen överensstämmer med dessa krav och
- produkten eller delen är CE-märkt.

Den som tillverkar eller importerar en energianvändande produkt eller del skall svara för att dessa förutsättningar är uppfyllda.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om sådan energianvändning och miljöpåverkan, bedömningen av överensstämmelse, de upplysningar som skall lämnas i en försäkran om överensstämmelse samt om CE-märkning.

Skälen för förslaget: Ekodesigndirektivet syftar bl.a. till att säkra marknadens funktion genom enhetliga krav på energianvändande produkter och att minska produkternas övergripande miljöpåverkan. Ekodesign för energianvändande produkter har en central plats i en förebyggande strategi som syftar till att, så långt det är möjligt, förbättra produkternas miljöprestanda och samtidigt bevara deras användningskvalitet. Åtgärder bör vidtas redan när de energianvändande produkterna designas, eftersom det är då den förorening som produkten ger

upphov till under hela sin livscykel bestäms. Ekodesigndirektivet fokuserar således på energianvändande produkters design, dvs. deras utformning.

Omfattande och detaljerade metoder för att upprätta allmänna respektive specifika krav på ekodesign finns beskrivna i bilagorna I och II till ekodesigndirektivet. De allmänna kraven syftar till att förbättra produktens miljöprestanda och inriktas på betydande miljöaspekter, utan att gränsvärden fastställs. De specifika kraven syftar till att förbättra en viss miljöaspekt hos en produkt och kan innebära att gränsvärden fastställs. Parametrarna för ekodesign av energianvändande produkter finns i bilaga I, del 1, och omfattar ett antal betydande miljöaspekter som skall fastställas med beaktande av de olika faserna i en produkts livscykel, i den mån de rör dess design. Det gäller urval och användning av råvaror, tillverkning, emballage, transport och distribution, installation och underhåll, användning och uttjänta produkter.

Såsom tidigare konstaterats, utgör ekodesigndirektivet en genomförandeåtgärd såvitt avser energieffektivitet under användningen av elektriska kylskåp och frysar, förkopplingsdon till lysrör och vissa värmepannor, som redan omfattas av bestämmelser som syftar till att begränsa energianvändningen hos sådana produkter. Några tillkommande krav, som kan kopplas till de produkternas utformning, finns däremot ännu inte. Ett generellt formulerat krav, som täcker de befintliga energieffektivitetskraven i fråga om de två förstnämnda produktgrupperna och som möjliggör att tillkommande krav kan inordnas under den föreslagna lagen bör införas, med innebörd att en energianvändande produkt skall vara så utformad att dess energianvändning är effektiv och dess miljöpåverkan är låg. Med hänsyn till kommande genomförandeåtgärder och bestämmelsernas tekniska och detaljerade karaktär bör regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer även fortsättningsvis meddela närmare föreskrifter om produktkravens innehåll.

I enlighet med ekodesigndirektivets bestämmelser och vad som redan gäller på området skall kraven för att få släppa ut en

energianvändande produkt på marknaden eller ta den i bruk även innebära att en bedömning av produktens överensstämmelse med ställda krav skall ha gjorts, att en försäkran om överensstämmelse är utfärdad och att produkten är CE-märkt. Närmare bestämmelser om förfaranden vid bedömningen av överensstämmelse och om de upplysningar som skall lämnas i en försäkran om överensstämmelse finns i bilagorna IV, V och VI till direktivet. Närmare föreskrifter om detta samt om CE-märkningen bör, med hänsyn till bestämmelsernas tekniska och detaljerade karaktär, även fortsättningsvis meddelas av regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer.

De energianvändande produkter som kommer att finnas på den svenska marknaden eller tas i bruk här är antingen tillverkade i Sverige eller importerade. I enlighet med direktivets bestämmelser och vad som redan gäller på området skall tillverkaren eller importören svara för att de ovan beskrivna kraven är uppfyllda.

6 Konsumentinformation

Förslag: En tillverkare eller importör av en energianvändande produkt eller del skall, på det sätt som denne anser lämpligt, se till att konsumenterna får den information som är nödvändig för att kunna använda produkten eller delen energieffektivt och med låg miljöpåverkan.

Regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer får meddela närmare föreskrifter om sådan information.

Skälen för förslaget: Ökad energieffektivitet, bl.a. genom en effektivare slutanvändning av elektriciteten, är en avgörande förutsättning för att utsläppsmålen för utsläppsgaser skall uppnås. För att maximera miljövinster av den förbättrade design som skall gälla för energianvändande produkter kan det, enligt ekodesigndirektivet, visa sig nödvändigt att konsumenterna informeras om energianvändande produkters miljömässiga egenskaper och miljöprestanda och får råd om hur de skall använda produkterna på ett miljövänligt sätt. Den tillämpliga genomförandeåtgärden motiverar att tillverkarens eller importörens ansvar för sådan information nu begränsas till att ge konsumenterna den information som är nödvändig för en hållbar användning av produkten, dvs. hur den kan användas energieffektivt och med låg miljöpåverkan. Det finns ingenting som tyder på att det nu är nödvändigt att utvidga informationsansvaret till att även gälla den energianvändande produktens ekologiska profil och fördelarna med ekodesign.

Med hänsyn till de befintliga och kommande energi-användande produkternas olika utformning och användnings-

områden bör det sätt på vilket informationen skall lämnas inte regleras mer utförligt än som vad anges i direktivet. Tillverkare och importörer av energianvändande produkter skall således, på det sätt de själva anser lämpligt, se till att konsumenterna får sådan information. I bilaga I, del 2, till ekodesigndirektivet finns närmare krav på tillhandahållande av sådan information, som kan påverka hur den energianvändande produkten hanteras, används eller återvinns av andra parter än tillverkaren. Särskild vikt läggs bl.a. vid information som ger vägledning i fråga om hur energianvändande produkter skall installeras, användas och underhållas för att minimera dess miljöpåverkan och säkra så lång livstid som möjligt, samt information om hur produkterna skall lämnas tillbaka när de är uttjänta. Kraven på information beträffande olika energianvändande produkter eller produktgrupper bör regleras i föreskrifter som meddelas av regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer.

Energy Star omfattar datorer, skärmar, skrivare, kopiatorer, skannrar och faxar. Om en produkt är märkt med Energy Star, utgör det en garanti för en låg energianvändning. När det gäller konsumentelektronik såsom TV, DVD, musik- och hemmabioanläggningar finns samarbetet inom GEEA, som gäller s.k. GEEA-märkning för hemelektronik, med en databas som finns publicerad på webben (www.efficient-appliances.org). Vidare finns miljömärkningssystemet Blomman, som gäller produkter som kan bidra till att minska en negativ miljöpåverkan och därmed bidra till en effektiv resursanvändning och en hög skyddsnivå för miljön. Även det nordiska miljömärkningssystemet Svanen tar fram kriterier för frivillig märkning av produkter. Det är viktigt att arbetet med sådana frivilliga system fortsätter och uppmuntras. Som komplement till det nu föreslagna obligatoriska kravet på information bidrar dessa till att uppfylla de övergripande målen i fråga om en hållbar produktion och konsumtion.

Marknadsföringslagen utgör en övergripande reglering, som omfattar den information som näringsidkare lämnar vid marknadsföring av produkter. Lagen har till syfte att främja

konsumenternas och näringslivets intressen i samband med marknadsföring av produkter och att motverka marknadsföring som är otillbörlig mot konsumenter och näringsidkare. Marknadsföringen skall stämma överens med god marknadsföringssed och även i övrigt vara tillbörlig mot konsumenter och näringsidkare. När det gäller konsumenter är bestämmelsernas syfte att de skall skyddas mot vilseledande framställningar och få tillräckligt med information för att kunna ta ställning till erbjudanden som finns på marknaden. Den bestämmelse om konsumentinformation som nu föreslås verkar i linje med marknadsföringslagens mer övergripande krav.

7 Tillsyn

Bedömning och förslag: Bestämmelserna om tillsyn i de lagar som nu gäller elektriska kylskåp och frysar, förkopplingsdon till lysrör och vissa värmepannor tillgodoser ekodesigndirektivets krav på marknadskontroll och sanktioner. Motsvarande bestämmelser skall därför tas in i den föreslagna lagen om ekodesign.

En tillverkare eller importör av en energianvändande produkt eller del skall bevara försäkran om överensstämmelse och den dokumentation som legat till grund för bedömningen av överensstämmelse under tio år från det att tillverkningen eller importen av produkten eller delen upphörde.

Om innehavaren av ett område, lokal eller annat utrymme inte ger tillsynsmyndigheten tillträde när myndigheten har rätt till det får kronofogdemyndigheten, efter tillsynsmyndighetens ansökan, besluta om särskild handräckning.

Skälen för bedömningen och förslaget: Ekodesigndirektivet uppställer krav på att medlemsstaterna skall utse myndigheter med ansvar för marknadskontroll och att dessa har och använder sig av nödvändiga befogenheter för att kunna vidta lämpliga åtgärder i enlighet med de skyldigheter som följer av direktivet. Direktivets bestämmelser om skyddsklausuler och sanktioner vid överträdelser av bestämmelserna bör vara kopplade till sådana myndigheters ansvar och befogenheter.

Bestämmelser om marknadskontroll finns i förordningen (2005:893) om marknadskontroll av varor, vars övergripande

syfte är att ge riktlinjer och förutsättningar för en samordning av marknadskontrollen i Sverige.

Bestämmelser om tillsyn finns i de lagar som nu gäller för energieffektivitetskrav på elektriska kylskåp och frysar, förkopplingsdon till lysrör och vissa värmepannor.

Ett antal myndigheter är direkt eller indirekt berörda av det arbete som ekodesigndirektivet kommer att innebära. De myndigheter som nu är aktuella för att utöva tillsyn beträffande de nämnda produktgrupperna är Statens energimyndighet och Boverket. Som framgår av kapitel 3 bör Elsäkerhetsverkets föreskriftsrätt beträffande förkopplingsdonen till lysrör flyttas till Statens energimyndighet. Av samma skäl bör tillsynen beträffande den varugruppen också flyttas till Statens energimyndighet.

De gällande bestämmelserna i de nämnda lagarna i fråga om förelägganden och förbud vid vite, rätt att få upplysningar, handlingar, varuprover eller liknande samt tillträde till områden, lokaler och andra utrymmen är nödvändiga för tillsynen och är så formulerade att de kan anses effektiva, proportionella och i övrigt uppfylla de krav som direktivet ställer i fråga om sanktioner. De bör därför föras över till den nu föreslagna lagen om ekodesign. Det gäller även den nu gällande bestämmelsen med ett bemyndigande för regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer att meddela föreskrifter om en skyldighet för tillverkare och importörer av energianvändande produkter och delar, att ersätta tillsynsmyndigheten för kostnader för provtagning och undersökning av prov. Bestämmelser om rättelse vid felaktig CE-märkning, förbud mot förväxlingsbara märken och straffansvar finns i lagen (1992:1534) om CE-märkning och kompletterar den föreslagna lagen om ekodesign.

Den särskilda skyldigheten för tillverkare och importörer att bevara försäkran om överensstämmelse och den dokumentation som legat till grund för bedömningen av överensstämmelse enligt artikel 8.3 i ekodesigndirektivet bör lämpligen regleras i samband med de bestämmelser som skall vara styrande för tillsynen.

Det bör klargöras i vilken utsträckning och i så fall på vilket sätt en tillsynsmyndighet skall kunna begära en annan myndighets hjälp för att få det tillträde till områden, lokaler och andra utrymmen som behövs för att utöva tillsynen. Det är i detta sammanhang mest ändamålsenligt att tillsynsmyndigheten bör kunna ansöka om särskild handräckning hos kronofogdemyndigheten, om innehavaren av ett område, en lokal eller annat utrymme inte medger tillträde. Bestämmelser om sådan handräckning finns i lagen (1990:746) om betalningsföreläggande och handräckning.

8 Överklagande

Förslag: En tillsynsmyndighets beslut enligt den föreslagna lagen om ekodesign eller enligt föreskrifter som meddelats med stöd av lagen skall få överklagas hos allmän förvaltningsdomstol. Prövningstillstånd skall krävas vid överklagande till kammarrätten.

Skälen för förslaget: De lagar som gäller elektriska kylskåp och frysar, förkopplingsdon till lysrör och vissa värmepannor innehåller bestämmelser om att tillsynsmyndighetens beslut får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol. De beslut som tillsynsmyndigheten kommer att meddela med stöd av den nu föreslagna lagen gäller enskilda ställning i förhållande till det allmänna. Det är därför naturligt att tillsynsmyndighetens beslut, liksom nu är fallet, skall få överklagas hos allmän förvaltningsdomstol. I enlighet med den allmänt gällande huvudregeln bör även i dessa fall prövningstillstånd krävas vid överklagande till kammarrätten.

9 Ikraftträdande och övergångsbestämmelser

Förslag: Lagen om ekodesign skall träda i kraft den 1 januari 2008.

Skälen för förslaget: Medlemsstaterna skall före den 11 augusti 2007 sätta i kraft de bestämmelser i lagar och andra författningar som är nödvändiga för att följa ekodesigndirektivet.

Som konstaterats i tidigare avsnitt är ekodesigndirektivets bestämmelser i huvudsak redan genomförda i svensk rätt. Det tillkommande krav som nu ställs i fråga om tillverkares och importörers skyldighet att, på det sätt som de finner lämpligt, lämna den information som är nödvändig för att konsumenter skall kunna använda energianvändande produkter eller delar på ett energieffektivt sätt och med låg miljöpåverkan är relativt begränsat i sammanhanget. Det gäller även kravet på bevarande av försäkran om överensstämmelse och den dokumentation som legat till grund för bedömningen av överensstämmelse. Det är därför rimligt att den föreslagna lagen skall träda i kraft den 1 januari 2008.

I avvaktan på kommande genomförandeåtgärder kommer den föreslagna lagen om ekodesign inte att omfatta några nya produkter eller produktgrupper och det fastställs inte heller några nya krav på produkterna som sådana. Ansvaret för att befintliga produkter uppfyller vissa krav ligger även fortsättningsvis på tillverkare och importörer. Det finns därför inget

behov av övergångsbestämmelser till den föreslagna lagen om ekodesign.

10 Myndigheternas samarbete

Bedömning: Kommande produktkrav inom ramen för ekodesigndirektivet och lagen om ekodesign, kommer att ställa särskilda krav på berörda myndigheters samarbete. Detta samarbete bör formaliseras och Energimyndigheten utses att vara samordnande myndighet.

Skälen för bedömningen: Bedömningen grundar sig på att en och samma produkt i framtida genomförandeåtgärder kan komma att träffas av flera olika krav rörande exempelvis både energieffektivitet och innehåll eller utsläpp av miljöpåverkande ämnen. Myndigheternas kompetenser och arbetsinsatser måste härvid samordnas, både för effektiviteten i det svenska deltagandet vid framtagande av krav, och för kommunikationen gentemot de företag som omfattas av kommande regler samt marknadskontroll. En närmare beskrivning av en tänkt samarbetsform återfinns under konsekvensanalysen.

11 Konsekvensanalys

11.1 Samhällsekonomiska konsekvenser

Detta lagförslag ger på samhällsekonomisk nivå inga omedelbara och direkta konsekvenser. På sikt innebär det dock att förutsättningar för en bättre fungerande inre marknad etableras i och med EU-gemensamma krav på energieffektivitet och miljöpåverkan gällande energianvändande produkter. Utöver detta bidrar en ökad energieffektivitet på produkter till en ökad försörjningstrygghet och minskad miljöpåverkan.

Möjligheten att kvantifiera dessa konsekvenser är mycket begränsad, eftersom det ännu inte kan förutses exakt vilka produkter som kommer att omfattas, eller hur omfattande framtida krav kommer att bli.

De tydligaste konsekvenserna för samhället är de som berör myndigheternas arbete, vilket behandlas nedan under avsnitt 11.2.

11.2 Konsekvenser för myndigheterna

De direkta konsekvenserna av den föreslagna lagen är begränsade, eftersom inga nya produktkrav följer av den. På sikt, men även inom en nära framtid, måste ändå vissa myndigheter vara beredda på att delta i arbetet kring kommande produktkrav. För närmast berörda myndigheter kan man konstatera att ett

ökat arbete inom två områden då kommer att bli aktuellt. I samband med framtagandet av kommande produktkrav i genomförandeåtgärder ställs krav på förberedelser och deltagande i kommittéarbete inom EU och standardiseringsgrupper. Det andra området gäller löpande ärendehantering och innebär bl.a. marknadskontroll och informationsspridning. Genom ökad samordning mellan främst de myndigheter som redan idag hanterar näraliggande frågor (Energimyndigheten, Naturvårdsverket och Kemikalieinspektionen) kommer detta dock att kunna ske effektivt. Energimyndigheten föreslås vara samordnande myndighet för detta arbete.

Den nu föreslagna lagen om ekodesign, dess bestämmelser om tillsyn och de beslut som tillsynsmyndigheterna kan komma att meddela, innebär ingen nämnvärd arbetsbelastning för förvaltningsdomstolarna. Kronofogdemyndighetens bistånd vid tillsynen torde bara krävas i sällsynta undantagsfall. Den föreslagna lagen om ekodesign innebär inte heller någon nämnvärd arbetsbelastning för den sistnämnda myndigheten.

11.2.1 Genomförandeåtgärder och föreskrifter

I arbetet med framtagande av nya genomförandeåtgärder kommer sannolikt kraven på samordning mellan myndigheter att vara stora, beroende på bredden i de aspekter kraven på ekodesign skall ta hänsyn till. En sådan samordning föreslås ske i ett samverkansråd som består av en ledning, en arbetsgrupp och en referensgrupp.

Samverkansrådets ledning bör bestå av representanter på avdelningschefs nivå för de tre myndigheter som är mest berörda av ekodesigndirektivet, nämligen Energimyndigheten, Naturvårdsverket och Kemikalieinspektionen. Deras uppgifter blir att besluta om inriktningen för arbetet, göra bedömningar i gränsdragnings- och resursfrågor samt svara för den övergripande styrningen av arbetet. Rådet skall också lämna underlag för

återrapportering till regeringen. Formellt skall Energi-myndigheten svara för återrapporteringen.

Till rådet knyts en arbetsgrupp som svarar för det operativa arbetet. Energimyndigheten, Naturvårdsverket och Kemikalie-inspektionen utgör kärnan i detta arbete och föreslås bli *ordinarie medlemmarna i samverkansrådets arbetsgrupp*. Energi-myndigheten utses som ansvarig och sammankallande för att driva arbetet. Rådets arbetsgrupp skall arbeta operativt med framtagande av produktkrav och representationen från respektive myndighet bör därför vara på handläggarnivå.

Boverket och Elsäkerhetsverket är exempel på *adjungerade medlemmar i samverkansrådets arbetsgrupp*. De adjungerade medlemmarna skall kunna sammankallas vid behov och delta i det operativa arbetet med framtagande av produktkrav då de direkt berör deras specifika produkter. Elsäkerhetsverket har härvid en särskild roll i att bevaka framtagandet av produktkrav ur elsäkerhetsperspektiv, medan frågorna kring energieffektivisering faller under Energimyndighetens ansvar.

I samverkansrådets referensgrupp skall också ingå de myndigheter som berörs av framtagande av produktkrav inom ramen för ekodesigndirektivet, men som inte aktivt behöver delta i framtagandet av krav. Referensgruppen skall aktivt följa arbetet i samverkansrådets arbetsgrupp för att kunna bidra med kompetens och synpunkter utifrån deras respektive utgångspunkter.

I anslutning till referensgruppen skall det även finnas möjlighet för icke statliga organisationer att delta, exempelvis intresseorganisationer inom näringslivet eller konsumentorganisationer. Även dessa aktörer skall ha möjlighet att följa arbetet och bidra med synpunkter i mån av intresse och resurser.

11.2.2 Löpande ärendehantering

Inom marknadskontrollområdet uppskattas för ekodesigndirektivets del den löpande ärendehantering kunna hanteras inom befintliga organisationer, med Marknadskontrollrådet

(placerat vid SWEDAC) som ett viktigt forum. Där bedrivs redan idag arbete med anknytning till närallgande produktlagstiftning såsom RoHS och WEEE. Det finns flera fördelar med att hantera marknadskontrollen genom detta råd. Förslagsvis skulle en arbetsgrupp under Marknadskontrollrådet kunna bildas med ansvar för samordningen avseende ekodesigndirektivet, WEEE-direktivet och RoHS-direktivet.

För övriga arbetsuppgifter, då ett samarbete kommer att behövas mellan berörda myndigheter, bör dessa kunna utföras i gällande former och ske på handläggarnivå. Den modell som tillämpas idag i samarbetet mellan myndigheter med GD-möten och GD-överenskommelser som möjliggör samarbete på handläggarnivå kan användas.

Generellt finns ett stort samordningsbehov för att kommunikationen gentemot företag och andra aktörer skall bli så enkel som möjligt. Information kring gällande krav samt pågående arbete för framtagande av nya krav, skall vara lättillgängligt för de företag och organisationer som berörs av dessa.

11.2.3 Resursbehov

Genomförandet av ekodesigndirektivet och kommande genomförandeåtgärder bedöms innebära ökade arbetsuppgifter för bl.a. Energimyndigheten. De arbetsuppgifter som nu ligger på Elsäkerhetsverket med stöd av lagen (2001:1253) om energieffektivitetskrav för förkopplingsdon till lysrör föreslås även överföras till Energimyndigheten. Genom att överföra dessa arbetsuppgifter till Energimyndigheten uppnås samordningsfördelar och antalet myndigheter med ansvar för energieffektivitetskrav på produkter kan minskas.

För Energimyndighetens del bedöms de resurser och den kompetens som överförts från Konsumentverket den 1 januari 2006 i och med övertagandet av Testlab och ansvaret för uppgifter enligt lagen (1997:867) om energieffektivitetskrav för elektriska kylskåp och frysar respektive lagen (1992:1232) om

märkning av hushållsapparater innebära samordningsfördelar med de tillkommande arbetsuppgifter ekodesigndirektivet medför. De resurser som tillförts för de uppgifter som övertagits från Konsumentverket är dock tidsbegränsade och löper enligt nuvarande riksdagsbeslut t.o.m. 2007. Med beaktande av bl.a. det underlag som tagits fram på Näringsdepartementets uppdrag av konsultföretaget CapGemini bedöms det tillkommande resursbehovet för de arbetsuppgifter som genomförandet av ekodesigndirektivet medför fr.o.m. 2008 uppgå till ca 2 miljoner kronor per år. Detta förutsätter dock en fortsatt finansiering för Testlab och Energimyndighetens ansvar för arbetsuppgifter enligt lagen (1997:867) om energieffektivitetskrav för elektriska kylskåp och frysar respektive lagen (1992:1232) om märkning av hushållsapparater fr.o.m. 2008. Regeringen har i 2007 års ekonomiska vårproposition föreslagit att resurser tillförs för fortsatta åtgärder för att främja effektivare energianvändning. Regeringen avser återkomma i Budgetpropositionen för 2008 med närmare riktlinjer för de fortsatta insatserna för effektivare energianvändning. När det gäller de tillkommande arbetsuppgifterna för övriga myndigheter konstateras följande. Det går inte att i dagsläget exakt bedöma eventuella merkostnader till följd av införandet av ekodesignlagen och kommande genomförandeåtgärder inom direktivets ram. Frågan om tillkommande resursbehov kommer att följas upp och får vid behov tas upp i den ordinarie budgetprocessen. De eventuella merkostnader som inte kan finansieras inom myndigheternas befintliga ramar bör finansieras inom de budgetramar som Näringsdepartementet ansvarar för.

11.3 Konsekvenser för företagen

Ekodesigndirektivet är ett s.k. ramdirektiv. De tillkommande produktkraven kommer att meddelas genom genomförandeåtgärder, med föreskrifter från svenska myndigheter som följd. Dessa krav kommer att bli harmoniserande inom EU och kommer att beröra de företag som släpper ut de produkter på

marknaden som omfattas av kraven. Produkterna måste uppfylla de angivna kraven och företagen måste kunna visa överensstämmelse med gällande krav och utfärda en försäkran om överensstämmelse.

Allmänt kan i detta skede sägas att ekodesigndirektivet, och den föreslagna lagen om ekodesign, är medel för att underlätta för företagen genom en ökad harmonisering för krav på energianvändande produkter inom EU. Avsikten med direktivet är att öka energieffektiviteten och att minska miljöpåverkan från produkterna, utan att försämra ekonomi, säkerhet och användbarhet för produkterna. Med enhetliga krav följer en större tillgänglighet till den inre marknaden. Riskerna för särskilda krav i olika länder skall minska. Detta bör kunna få positiva effekter för svenska företags konkurrensförmåga på den inre marknaden. Ekodesigndirektivet och lagen om ekodesign är också en signal till näringslivet om att lagstiftaren tar miljöfrågorna som relaterar till energianvändande produkter på allvar och att det hos företagen finns anledning att skaffa kunskap om produktens miljöpåverkan samt utarbeta rutiner inom organisationen för att kunna hantera de olika miljöfrågor som har samband med produkten.

Vad gäller nivåerna och detaljeringsgraden på kommande krav är det inte möjligt att idag ange var de kommer att ligga, eftersom detta kommer att förhandlas fram genom kommittéförfaranden. Generellt gäller dock att kraven skall vara till för att i första hand få bort de produkter från marknaden som har onödigt dåliga egenskaper med avseende på energieffektivitet och miljöpåverkan. De konkreta följder kommande produktkrav kan få är i första hand kopplade till viss ökad administration kring dokumentation och märkning av varor.

Med hänsyn till att det är fråga om genomförande av ett ramdirektiv, är det i dagsläget svårt att uppskatta hur stor den administrativa bördan blir. Det beror för det första på vilka föreskrifter som det i ett senare skede beslutas om och vilka krav som svenska myndigheter kommer att ställa på företagen. Vidare varierar det mellan företag i vilken utsträckning administrativa

system finns för att klara av de krav som kommer att ställas till följd av genomförandet av ekodesigndirektivet. Många av produkterna som omfattas av ekodesigndirektivet är redan reglerade i produktsäkerhetsdirektiv, vilket innebär att de företag som är berörda åtminstone delvis redan har utarbetade arbetsprocesser för att säkerställa att kraven efterlevs. Många företag har välutvecklade ledningssystem, vilka förmodas vara kompatibla i varierande utsträckning med kommande genomförandeåtgärder. Vidare framgår av ekodesigndirektivet att genomförandeåtgärderna bl.a. inte får medföra att det blir betydande negativa konsekvenser för industrins konkurrenskraft eller orimlig administrativ börda för tillverkaren.

Vad gäller effekter av betydelse för små företags arbetsförutsättningar, konkurrensförmåga eller villkor i övrigt, finns en risk för att dessa har sämre utvecklade ledningssystem, varför de kan förmodas drabbas av en ökad administrativ börda till följd av genomförandet av ekodesigndirektivet och kommande produktspecifika krav. Noteras kan att när det gäller program som mycket små, små och medelstora företag kan gynnas av, skall enligt ekodesigndirektivet kommissionen beakta initiativ som hjälper sådana företag att integrera miljöaspekter, energi-effektivitet inkluderat, i designen av sina produkter. Vidare skall medlemsstaterna tillse, särskilt genom att stärka nätverk och strukturer för stöd, att mycket små, små och medelstora företag uppmuntras att tillämpa en miljövänlig strategi redan i samband med produktdesignen och att anpassa sig till kommande europeisk lagstiftning. Det är överhuvudtaget viktigt att myndigheter bistår såväl små som större företag med service, information och, i varierande utsträckning, utbildning för att underlätta för företagen att uppfylla de specifika krav som kommer att ställas genom genomförandeåtgärderna. För de tre produktgrupper där det redan idag finns produktkrav för energianvändningen (kyl och frys, förkopplingsdon till lysrör, samt värmepannor), gäller att dessa i och med direktivet omfattas av genomförandeåtgärder. Detta innebär att krav på information kring dessa produkter i enlighet med den föreslagna

lagen nu riktas till de företag som sätter dessa produkter på marknaden.

11.4 Övriga konsekvenser

Den föreslagna lagen om ekodesign bedöms inte medföra några konsekvenser för den kommunala självstyrelsen, brottsligheten, det brottsförebyggande arbetet, sysselsättning och offentlig service i olika delar av landet, jämställdheten mellan kvinnor och män eller för möjligheterna att nå de integrationspolitiska målen.

12 Författningskommentar

1 §

Genom lagen genomförs Europaparlamentets och rådets direktiv 2005/32/EG om upprättande av en ram för att fastställa krav på ekodesign för energianvändande produkter och om ändring av rådets direktiv 92/42/EEG och Europaparlamentets och rådets direktiv 96/57/EG och 2000/55EG (EGT L 191, 22.7.2005, s. 29, Celex 32005L0032). Samtidigt upphävs lagen (1997:867) om energieffektivitetskrav för elektriska kylskåp och frysar och lagen (2001:1253) om energieffektivitetskrav för förkopplingsdon till lysrör.

Begreppet ekodesign är nytt i svensk lagstiftning och innebär att miljöaspekterna integreras i produktdesignen i syfte att förbättra en energianvändande produkts miljöprestanda under hela dess livscykel. Det övergripande syftet med lagen är, i likhet med direktivet, att uppnå en hållbar utveckling som bygger på en effektivare energianvändning och en begränsad miljöpåverkan av energianvändande produkter och delar av sådana produkter.

2 §

Paragrafen anger lagens tillämpningsområde och utgår från definitionen av energianvändande produkt i artikel 2 i ekodesigndirektivet.

Enligt punkten *punkten 1 a* skall lagen tillämpas på energianvändande produkter som är beroende av tillförd energi för att fungera på det sätt som de är avsedda för. Det är produkter där energieffektiviseringen främst består i att den tillförda energi som behövs för produktens funktion kan minska

relativt sett. Med energi avses såväl elektricitet och fossila bränslen som förnybara energikällor.

Enligt punkten 1 b skall lagen även tillämpas på produkter för framställning, överföring eller mätning av energi. Det är produkter där energieffektiviseringen främst kan bestå i en effektiv produktion av energi eller minskade energiförluster vid användningen. Exempel på energianvändande produkter enligt denna punkt är solceller, samt ställverk, transformatorer och kablar samt energimätare av olika slag.

Exempel på energianvändande delar enligt *punkten 2* är motorer, pumpar, fläktar och lampor som är avsedda att ingå i sådana energianvändande produkter som anges i punkterna 1a-b, dvs. sådan utrustning där energianvändningen och miljöpåverkan kan bedömas och påverkas skild från den energianvändande produkt som de är avsedda att ingå i.

Bemyndigandet möjliggör att olika typer av energianvändande produkter eller delar kan inordnas under lagens tillämpningsområde.

3 §

Paragrafen anger undantag från lagens tillämpningsområde.

Punkten 1 har sin motsvarighet i artikel 1 punkten 3, som innebär att direktivet inte skall tillämpas på transportmedel för personer eller varor.

Punkten 2 följer av att förutsättningarna för att släppa ut byggprodukter på marknaden är reglerade genom lagen (1994:847) om tekniska egenskapskrav på byggnadsverk, m.m. och de föreskrifter som meddelats med stöd av den lagen.

4 §

Begreppet ekodesign är kommenterat under 1 §. I likhet med direktivet fokuserar lagen på de energianvändande produkternas och delarnas utformning, eftersom det är vid utformningen av energianvändande produkter och delar som energianvändningen och miljöpåverkan under hela deras livscykel främst kan påverkas och bestämmas. För de olika faserna i en energianvändande

produkts eller dels livscykel gäller det, i den utsträckning det rör utformningen, bl.a. urval och användning av råvaror, tillverkningen, emballage, transport och distribution, installation och underhåll, användningen och slutligen hanteringen av uttjänta produkter.

5 §

En produkt anses utsläppt på marknaden när den för första gången görs tillgänglig, dvs. när produkten förs vidare från tillverkningsledet i avsikt att distribueras eller användas på marknaden. En produkt anses inte uppfylla det kravet när den t.ex. förs vidare till en annan tillverkare för ytterligare insatser, såsom montering, förpackning, bearbetning eller märkning, tillverkats för att exporteras till ett tredje land, eller ställs ut i samband med handelsmässor, utställningar eller demonstrationsprojekt.

Produkter anses ha tagits i bruk då de för första gången används av en slutanvändare. Om en produkt tas i bruk på en arbetsplats, skall arbetsgivaren betraktas som slutanvändare.

Den bedömning av överensstämmelse med gällande krav på en energianvändande produkt eller del som anges i *punkten 1* motsvarar artikel 8 i direktivet.

Den försäkran om överensstämmelse och CE-märkning som anges i *punkterna 2 och 3* motsvarar artikel 5 i direktivet.

I paragrafens andra stycke anges vem som ansvarar för att föreskrivna krav uppfylls. Om produkterna tillverkas i Sverige ansvarar tillverkaren för att dessa krav är uppfyllda. Om tillverkaren inte finns i Sverige är det i stället importören som har detta ansvar. Om tillverkaren har en representant i Sverige torde det oftast vara denne som är att anse som importör.

6 §

I paragrafen slås det fast att CE-märkning av energianvändande produkter eller delar endast får ske om de uppfyller de krav som ställs i lagen eller i föreskrifter som meddelats med stöd av lagen. I andra stycket hänvisas till den särskilda lagen (1992:1534) om

CE-märkning, som kompletterar lagen, genom att innehålla föreskrifter om förutsättningarna för CE-märkning, dess utformning, rättelse vid felaktig märkning, förbud mot förväxlingsbara märken och ansvar.

7 §

Paragrafen motsvarar delvis artikel 14. Genom paragrafen införs en skyldighet för tillverkare och importörer av energianvändande produkter eller delar, att se till att konsumenter får den information som är nödvändig för att kunna använda en energianvändande produkt eller del energieffektivt och med låg miljöpåverkan. Tillverkaren eller importören får själv välja på vilket sätt sådan information skall lämnas. Med konsumenter avses i detta sammanhang slutanvändarna av energianvändande produkter eller delar, dvs. som kollektiv.

8 §

I paragrafen lämnas ett bemyndigande till regeringen att meddela föreskrifter om den eller de myndigheter som skall utöva tillsyn.

9 §

Genom paragrafen ges tillsynsmyndigheten möjlighet att meddela de förelägganden och förbud som behövs för att lagen och de föreskrifter som meddelats med stöd av lagen skall följas. Sådana förelägganden eller förbud får förenas med vite. Tillsynsmyndigheten får inte vidta mer ingripande åtgärder än som är nödvändigt för att syftet skall uppnås. Det innebär att om frivillig rättelse inte kan uppnås, så kan förelägganden och förbud bli aktuella. Kompletterande bestämmelser finns i lagen (1992:1534) om CE-märkning, som kommenteras under 6 §.

10 §

Genom paragrafen ges tillsynsmyndigheten rätt att på begäran få de upplysningar m.m. den behöver för att utföra tillsynen. Enligt andra stycket finns en skyldighet för tillverkare och importörer att bevara en försäkran om överensstämmelse och den

dokumentation som legat till grund för en sådan försäkrans. Handlingarna skall bevaras i tio år från det att tillverkningen eller importen av den energianvändande produkten eller delen upphörde.

11 §

Genom paragrafen har tillsynsmyndigheten rätt att få tillträde till områden, lokaler och andra utrymmen. Rätten till tillträde begränsas av att den skall föregås av myndighetens begäran och att tillträdet bara får ske i den utsträckning som behövs för tillsynen. Av integritetsskäl får rätten till tillträde inte omfatta bostäder. Om villkoren för myndighetens tillträdesrätt är uppfyllda, men den som innehar området, lokalen eller andra aktuella utrymmen ändå vägrar tillträde, kan myndigheten ta hjälp av kronofogdemyndigheten enligt de bestämmelser som finns om särskild handräckning.

12 §

Genom paragrafen bemyndigas regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att meddela föreskrifter om en skyldighet för tillverkare och importörer att betala de kostnader som uppkommer vid tillsynsmyndighetens provtagning och undersökning av prov.

13 §

I paragrafen anges ordningen för överklagande av tillsynsmyndighetens beslut.

Departementsserien 2007

Kronologisk förteckning

1. Preskription vid allvarliga brott. Ju.
2. Frågan om fortsatt giltighet av 1952 års tvångsmedelslag och lagen om hemlig kameraövervakning. Ju.
3. Annonstid i radio och TV. Ku.
4. Arbetsutbud och sysselsättning bland personer med utländsk bakgrund. En kunskapsöversikt. Fi.
5. Påföljder för psykiskt störda lagöverträdare. Ju.
6. Internationell insolvens – en diskussionspromemoria. Ju.
7. Vissa frågor i stiftelselagen, m.m. Ju.
8. Skydd mot fel och obestånd inom bostadsbyggandet. M.
9. Ett uppföljningssystem för barnpolitiken. Slutrapport från arbetsgruppen med uppgift att utveckla indikatorer för barnpolitiken. S.
10. Skadeståndsfrågor vid kränkning. Ju.
11. En mer öppen domarutbildning. Ju.
12. Bostadsrättsregister – några modeller för registrering av bostadsrätter. Ju.
13. Vuxnas kontakter med barn i sexuella syften. Ju.
14. Kriminalisering av privat olovlig hantering av avkodningsutrustning. Ku.
15. En lag om ekodesign. N.

Departementsserien 2007

Systematisk förteckning

Justitiedepartementet

- Preskription vid allvarliga brott. [1]
Frågan om fortsatt giltighet av 1952 års tvångsmedelslag och lagen om hemlig kameraövervakning. [2]
Påföljder för psykiskt störda lagöverträdare. [5]
Internationell insolvens – en diskussionspromemoria. [6]
Vissa frågor i stiftelselagen, m.m. [7]
Skadeståndsfrågor vid kränkning. [10]
En mer öppen domarutbildning. [11]
Bostadsrättsregister – några modeller för registrering av bostadsrätter. [12]
Vuxnas kontakter med barn i sexuella syften. [13]

Socialdepartementet

- Ett uppföljningssystem för barnpolitiken.
Slutrapport från arbetsgruppen med uppgift att utveckla indikatorer för barnpolitiken. [9]

Finansdepartementet

- Arbetsutbud och sysselsättning bland personer med utländsk bakgrund.
En kunskapsöversikt. [4]

Kulturdepartementet

- Annonstid i radio och TV. [3]
Kriminalisering av privat olovlig hantering av avkodningsutrustning. [14]

Miljödepartementet

- Skydd mot fel och obestånd inom bostadsbyggandet. [8]

Näringsdepartementet

- En lag om ekodesign. [15]